

ŠIAME NUMERYJE:

Kristaus auka

Šv. Kazimiero garbinimas Flandrijoje

Neišvengiamai nelaimėi aplankius

Šilkiniai pančiai

Perlas žaizdose

Pažinkime Maritainą

Žmogaus laisvė ir Dievo malonė

1960 M. KOVO MĖN. (MARCH) VOL. XI. NO. 3

TURINYS

Kristaus auka — A. Kezys, S. J.	67
Šv. Kazimiero garbinimas Flan- drijoje—P. Rabikauskas, S. J.	69
Neišvengiamai nelaimei aplan- kiaus — Dr. J. Prunskis	73
Šilkiniai pančiai — Sonė Tomarienė	77
Perlas žaizdose — Agnė Kižienė	83
Pažinkime Maritainą — A. Tamošaitis, S. J.....	86
Žmogaus laisvė ir Dievo malo- nė — J. Vaišnys, S. J.....	92
Lūžis (eil.) — Nijolė Jankutė	94
Miškai keliiasi per upę (eil.), Poilsis (eil.) — J. Augustaitytė- Vaičiūnienė	95
Iš filmų pasaulio — J. Vaišnys, S. J.....	96

“Laiškai Lietuviams” — Tėvų Jė-
zuitų leidžiamas mėnesinis žurnalas.

Redaktorius—Juozas Vaišnys, **S.J.**

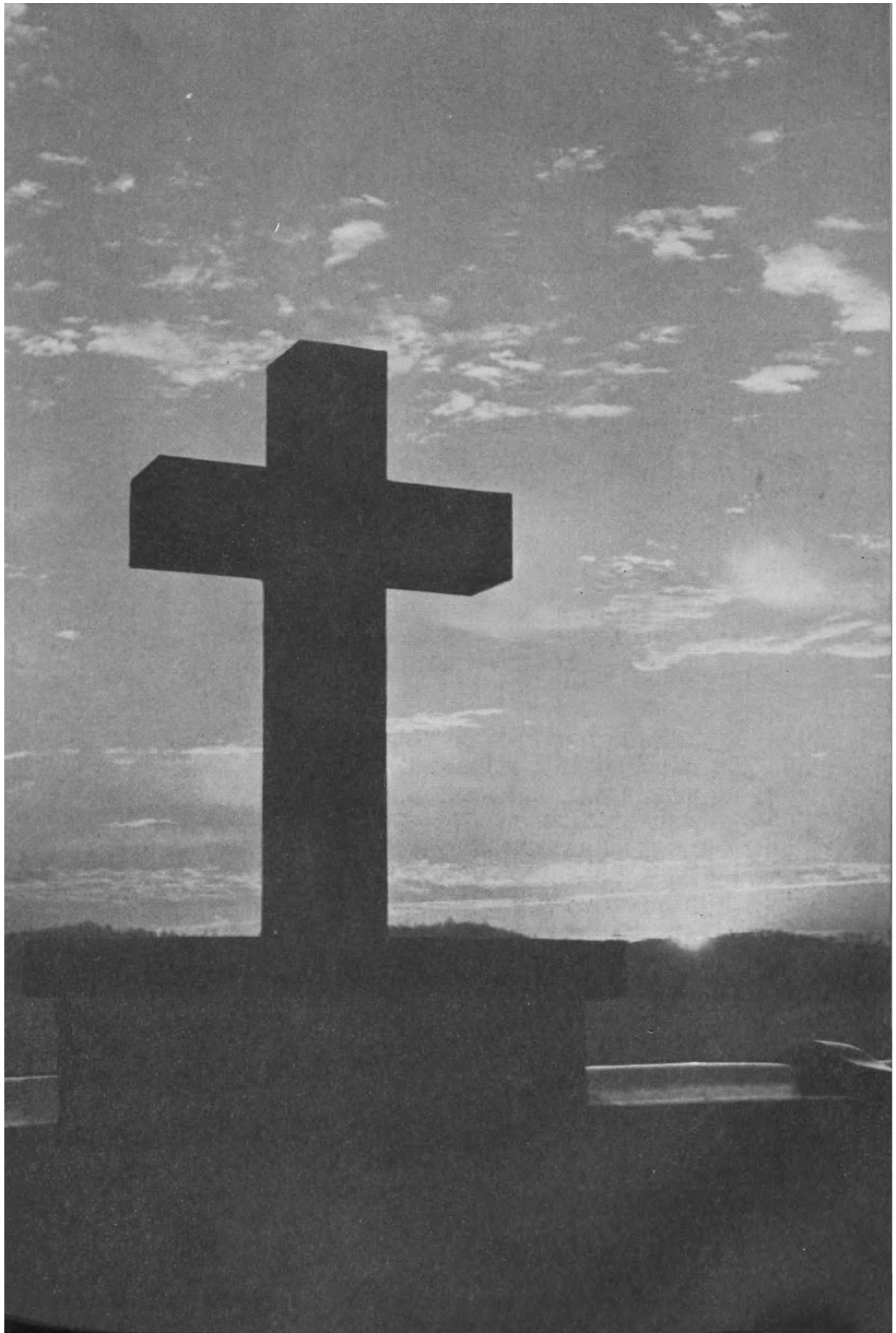
Admin. — Petras Kleinotas, **S.J.**

Redakcijos ir Administracijos ad-
resas: 2345 W. 56th Street, Chicago
36, Illinois. Tel. RRepublic 7-8400.

Letters to Lithuanians. Published
monthly except July and August,
when bi-monthly, by The Jesuit Fa-
thers of Della Strada, Inc., 2345 W.
56th Street, Chicago 36, Illinois. Tel.
RRepublic 7-8400. Yearly subscrip-
tion three dollars. Single copy 30
cents. Entered as second class mat-
ter at the Post Office at Chicago,
111. Additional office of mailing in
Thompson, Conn.

Viršelis ir vinjetės A. Kurausko
Immaculata Press

**Kryžius atnešė
pasauliui šviesą**

1960 KOVAS
(MARCH)
VOL. XI, NO. 3

Laiškai *lietuviams*

A T G A I L A užmeta savo šydą ant visa to, kas bloga,
ir atsinaujinusi siela iškyla iš praeities griuvėsių nu-
plauta ašaromis, – gražesnė negu krikšto dieną.

P. Maurice

ATGAILOJIMAS ARGI TAI NĖRA PATS DIEVIŠKASIS IŠ VISŲ ŽMO-
GAUS JAUSMŲ? DIDŽIAUSIA NUODĖMĖ YRA AKIPLĖŠISKUMAS
JAUSTIS ESANT BE NUODĖMĖS, TAI MIRTINAS SILPNOJO NEJAUTRU-
MAS; ŠITAIP BESIJAUČIANTI ŠIRDIS YRA ATSIŽADĖJUSI NUOŠIRDU-
MO IR NUOLANKUMO, JI – MIRUSI.

T. Carlyle

DAUGIAU TO NUSIKALTIMO NEBEPAKARTOTI – TAI GERIAUSIA
ATGAILA.

Vokiečių patarlė

NEGALI GAILĖTIS PER ANKSTI, NES NIEKADA NEŽINAI, KAIP ANKS-
TI GALI BŪTI PER VĖLAI.

Fuller

DIDŽIAUSIOS GARBĖS VERTAS NE TAS, KURS NIEKAD NESUKLUM-
PA, BET TAS, KURS SUKLUPĘS PAKYLA.

Konfucijus

(Iš kun. Prunskio "Rinktinių minčių")

PIE šveicarų karį Arnoldą Wikelriedą yra pasakojamas toks atsitikimas.

Kai į Šveicariją išibrovė Austrijos kunigaikštis Leopoldas su savo galiną kariuomene, vos tūkstantis silpnai ginkluotų ir be kariško lavinimo patrijų pastojų jam kelią. Arnoldas, matydamas beviltišką šveicarų padėtį, sušuko savo draugams: "Paskui mane! Aš praskinsiu praėjimą pro tas ietis!" Tai taręs, pasileido pirmyn. Dvylika iečių susmigo į jo kūną. Bet kol austrai spėjo ištraukti savo ietis iš Arnoldo kūno, drąsūs šveicarai įbėgo pro plyšį ir puolė priešą iš vidaus. Austrai sumišo ir buvo šveicarų visai išblaškyti. Po kovos nugalėtojai rado iečių subadytą Arnoldo kūną. Tai buvo didvyrio kūnas, kurio heroiška mirtis laimėjo tautai laisvę.

Prieš du tūkstančių metų gyveno kitas didvyris. Jo vardas buvo Jėzus Kristus. Jis atėjo į žemę suteikti visai žmonijai dvasinę laisvę. Vykdydamas savo dieviškąją misiją, Jis žuvo nuo priešų rankos — Pontijus Pilotas, Romėnų prokuratorius, nuteisė Jį mirti ant kryžiaus. Ši mirtis pakeitė istorijos veidą, nes pagal dieviškąją sutvarkymą ji tapo žmogaus sielos išlaisvinimo kaina. Kristus mirė, kad mes turėtume gyvenimą, ir turėtume jo apšviatę.

Kristaus Auka buvo vienkartinė. Kartą miręs, Jis daugiau nemiršta. Bet tos Aukos atnaujinimas nekruvinu bū-

du vyksta kiekvieną dieną ant tūkstančių pasaulio altorių. Tai yra šv. Mišios. Jose minime didįjį Kristaus žygį ir aukojame Jo Kančios nuopelnus, pačiam Kristui stebuklingu būdu asmeniškai dalyvaujant kiekviename tokiame aukojime.

Pirmą kartą šv. Mišias atlaikė pats Kristus savo Kančios išvakarėse. Tą vakarą, dalyvaujant visiems apaštalams, Jis įsteigė savo mirties minėjimą. Sėdėdamas už stalo, Kristus ėmė duonos, dėkojo, laužė ir davė savo mokytiniais, sakydamas: "Imkite ir valgykite, tai yra mano kūnas". Paėmęs taurę, dėkojo ir vėl jiems davė, tardamas: "Gerkite iš jos visi, nes tai yra mano kraujas naujosios sandoros, kuris bus išlietas už daugelį nuodėmės atleisti" (Mt. 26, 26-28). Šiais žodžiais Kristus įsteigė savo Aukos ritualą ir liepė dar ne viską tada suprantantiems apaštalams jį kartoti Jo atminimui.

Pagiedojęs padėkos giesmę, Kristus išėjo su apaštalais į Alyvų darželį, ir ten prasidėjo žiaurioji atpirkimo drama, kurios metu dieviškasis Didvyris paguldė savo gyvybę už žmogaus sielos laisvę. Nors tik penktadienį įvyko Aukos kulminacija, bet Kristus, žinodamas, kas turi įvykti, jau ketvirtadienį padaro savo kūno ir kraujo aukojimą: imkite ir valgykite, imkite ir gerkite. Savo Kančios išvakarėse Jis pralijo kraują savo sieloje ir aukoja jį už žmogaus nuodėmes. Todėl Paskutinės Vakariinės auka buvo tikra au-

ka. Ji buvo ta pati kaip ir kryžiaus, tik tas skirtumas, kad kryžiaus auka įvyko su kraujo praliejimu, o ketvirtadienio pasiaukojimas — be kraujo praliejimo.

Šv. Mišios yra Paskutinės Vakariinės aukos kartojimas: "Tai darykite man atminti". Šv. Mišių metu tad ir darome "tai", ką darė Kristus Paskutinės Vakariinės salėje. Stovėdamas prie altoriaus, kunigas ima duoną, laimina ją, dėkoja, taria žodžius, kuriuos Kristus tada tarė ir duoda tikintiesiems juos valgyti. Jis taip pat ima taurę, dėkoja, laimina ir geria iš jos, kaip Kristus tada gėrė. Ir kada tik šis šventasis ritualas yra kartojamas, visada jis yra daromas "Jam atminti", kaip tai pabrėžia šv. Mišių kanonas: "Todėl, Viešpatie, ir atmindami... to paties Kristaus, tavo Sūnaus, mūsų Viešpaties, kaip šventąją Kančią, taip ir iš mirusiųjų prisikėlimą bei garbingąjį į dangų žengimą, aukojame tavo šviesiausajai Didybei... šventą Ostiją... ir amžinojo išganymo taurę".

Kada tik stovime prie Kristaus altoriaus, prieš mus atsiveria Paskutinės Vakariinės salė. Altorius tampa šventuoju stalu ir Kalvarijos kryžiumi, kunigas Kristumi, mes patys tais, kuriems dieviškasis Išganytojas sakė: "Imkite ir valgykite". Konsekracijos žodžiai paverčia duoną Kristaus kūnu ir vyną Kristaus krauju, ir įvyksta Paskutinės Vakariinės stebuklas, atnaujindamas Kristaus kančios dramą prieš kurį Kalvarijos vandenys nenustoja gaivinę žemiškąją pakeleivį net ir po Kristaus mirties.

Jeigu vadiname šv. Mišių Auką Kristaus kančios minėjimu, turime nepamiršti, kad šis minėjimas yra skirtingas nuo kitų minėjimų. Jeigu šveicarai būtų norėję įamžinti Arnoldo didvyriškumą, jie būtų rengę jo gar-

bei iškilmingus aktus, būtų pastatę paminklą ir pan. Bet šv. Mišiose mes ne tik prisimename kadaise mirusį didvyrį, bet ir žinome savo tikėjimu, kad tas pats Kristus, kuris Piloto laikais mirė ant kryžiaus, po trijų dienų prisikėlė iš mirusiųjų ir, įžengęs į dangų, sėdi dešinėje Dievo Tėvo, dabar ateina į mūsų tarpą ir iš naujo aukojasi už šios kartos išganyką. Šv. Mišios ne tik primena Kristaus mirtį kaip istorinį įvykį, bet ir įgyvendina dieviškąjį stebuklą, per kurį Kristus savo fiziniu buvimu po duonos ir vyno pavidalais iš naujo aukojasi už mus savo Tėvui.

Visuotinis Tridento susirinkimas šitaip susumuoja katalikiškąją šv. Mišių doktriną. Mišios yra tikra Kristaus Kūno ir Kraujo, Jo sielos ir dievybės auka duonos ir vyno pavidalais. Šv. Mišių metu yra aukojama ta pati auka, kuri buvo paaukota ant kryžiaus, nes yra ta pati aukos dovana ir tas pats kunigas, būtent, Kristus, mūsų Viešpats. Tik tas skirtumas tarp šių dviejų aukų, kad šv. Mišiose Kristus aukojasi nekruvinu būdu, o ant kryžiaus Jis aukojosi kruvinu būdu. Kruvinoji ir nekruvinoji dovana nėra dvi dovanos, bet viena, kuri Viešpaties įsakymu, "tai darykite mano atminimui", kasdien atnaujinama šv. Eucharistijoje.

Nenuostabu tad, kad šventųjų gyvenimuose užtinkame gilios meilės eucharistiniam Kristui, ypač Jo Aukos atnaujinimui šv. Mišiose. Šv. Jonas Berhmansas, eidamas klausyti šv. Mišių, galvodavo, kad eina į Kalvarijos kalną, kur įvyko kruvinoji Kristaus kančia ir mirtis. Vyskupo Fulton Sheen veikaluose randame tokį išsireiškimą: "Jeigu šventoji Motina ir šv. Jonas, stovėdami šalia kryžiaus, būtų užmerkę akis, kai Viešpats aukojosi už pasau-

lio nuodėmės, jie būtų gavę tuos pačius dvasinius turtus, kuriuos ir mes galime gauti, dalyvaudami šv. Mišių aukoje. Bet jeigu jų akys būtų buvę atmerktos, tai būtų tik šis skirtumas: jie būtų matę aukojamos aukos kraujo praliejimą, kraujui bėgant iš atvirų žaizdų rankose, kojose ir šone. Šv. Mišiose mes matome šią Auką be kraujo praliejimo".

Šv. Mišios tad nėra visiškai tas pats, kas ir Kristaus Auka ant kryžiaus. Bet mes gauname tuos pačius nuopelnus, kuriuos būtume gavę, būdami šalia kryžiaus ant Kalvarijos kalno. Šv. Mišios yra Kristaus Aukos ant kryžiaus ištesimas laike ir dalinimas jos nuopelnų visam Mistiniam Kūnui.

ŠV. KAZIMIERO GARBINIMAS FLANDRIJOJE

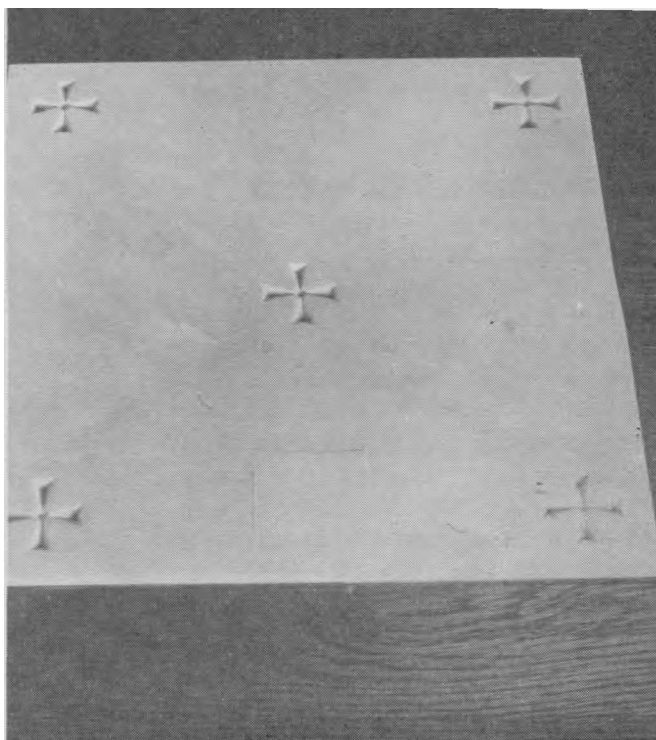
PAULIUS RABIKAUSKAS, S. J.

VIENAS didžiausių ir patvariausių užsimojimų visoje mokslinės kultūros istorijoje yra jau daugiau kaip 300 metų vykdomas dokumentinės medžiagos apie visus kada nors gyvenusius šventuosius bei palaimintuosius rinkimas ir jos skelbimas. Tai garsieji, jėzuitų leidžiami, "Acta Sanctorum". To užsimojimo pradininkas buvo belgas jėzuitas Jonas Bollandus (1596-1665); užtat ir visi kiti, kurie tęsė ir tębetėsia jo pradėtąjį darbą, paprastai vadinami bolandistais. Nuo 1643 metų, kada pasirodė pirmoji "Acta Sanctorum" knyga, iki mūsų laikų išėjo 67 didžiuliai tomai, bet darbas dar toli gražu nebaigtas: šeši tam specialiai pasiruošę bolandistai (visi jie yra belgai jėzuitai) Briuselyje, šv. Mykolo kolegijoje, ruošia trūkstamus tomus, kuriuose dar turi būti aprašyti lapkričio ir gruodžio mėn. šventieji.

Šv. Kazimierui "Acta Sanctorum" rinkinyje, kovo mėn. I-jame tome, iš-

leistame 1663 m. Antverpene, skiriama 21 didelio formato puslapis (psl. 337-357). Ten randame perspausdintą popiežiaus legato vysk. Z. Ferreri parašytą šv. Kazimiero gyvenimą, Vilniaus kan. Jurgio Švencickio aprašytus stebuklus, ištisą "Omni die" giesmės tekstą ir labai vertingas tą medžiagą surinkusio ir paskelbusio T. Danieliaus Papebroch, S. J., kritines pastabas su kai kurių svarbių dokumentų ištraukomis. Tarp kitko ten užtinkame žinutę, kad šv. Kazimieras buvo žinomas ir garbinamas Belgijoje: daug kur bažnyčiose esą šventojo paveikslų, o Mechelno (Malinės) jėzuitų kolegijos vyresnieji auklėtiniai, priklausą Marijos Gimimo Sodalicijai, pasirinkę šv. Kazimierą savo antruoju globėju. Jie savo susirinkimų salėje pakabinę šventojo paveikslą, prieš kurį kiekvieno susirinkimo metu uždegama žvakė. Taip pat jie pagaminę ir daliną medalikėlius ir paveikslėlius su šventojo atvaizdu. Kasmet, sekmadienį po ko-

Pirmaisiais amžiais Mišios būdavo atnašaujamos ant kankiniu kapų. Bet galima sakyti, kad ir dabar altorius yra kankinio kapas, nes kiekvieno altoriaus viduryje turi būti marmuro lentelė, į kurią yra įdėta kokio nors šventojo kankinio relikvija.

(Šis "L. L." numeris yra iliustruotas A. Kezio, S. J. nuotraukomis, vaizduojančiomis įvairias Mišių dalis).

vo men. 4 d., ten iškilmingai švenčiama šv. Kazimiero šventė, kurios proga popiežius jiems suteikęs visuotinius atlaidus.

1958 m. rudenį šių eilučių autoriui teko būti Briuselyje. Turėdamas vilties užtikti naujos medžiagos apie šv. Kazimierą, užėjo pas bolandistus. Jų viršininkas T. M. Coens mielai aprodė savo institutą ir biblioteką. Deja, iš turtingos senosios bibliotekos ir archyvo, kuriuose turėjo būti įvairių raštų bei leidinių, liečiančių šv. Kazimierą, po jėzuitų panaikinimo (1773 m.) ir bolandistų darbo kitiems pavedimo (vėliau kurį laiką jis buvo visiškai pertrauktas) nieko nebeliko. Tik dalis rankraščių ir knygų pateko į valstybinius Belgijos ir Prancūzijos archyvus bei bibliotekas. Nuo pereito šimtmečio antrosios pusės kuriama nauja bolandistų biblioteka, kurioje renkama ir saugoma daugiausia naujesnė literatūra. Bet vis dėlto pavyko ten užtikti

dvi nedideles flamų kalba knygeles, abi išleistos paskutiniajame XVII a. dešimtmetyje. Lig šiol apie šv. Kazimierą rašiusieji lietuviai dar nė vienos iš jų nepaminėjo. Abejose knygelėse, be trumpo šventojo gyvenimo ir stebuklų aprašymo, duodama žinių apie šv. Kazimiero garbinimą Belgijoje, ypač jos šiaurinės dalies, vad. Flandrijos, miestuose: Mechelne ir Antverpene.

Šv. Kazimiero relikvijos Mechelne

Viena šių dviejų knygelių, išleista 1692 m. Mechelne, skiriama to miesto kolegijoje veikusios Marijos Sodalicijos nariams. Autorius yra tuometinis Sodalicijos dvasios vadas jėzuitas kunigas Pranciškus Nerrinčą (1638-1712). Jis patvirtina tai, kas jau buvo minėta "Acta Sanctorum" leidinyje, ir aiškia: nurodo, kad šv. Kazimieras išrinktas antruoju globėju 1651 m., Sodalicija: vadovaujant T. Morkui Emanueliu

Boot. (Mechelno jėzuitų kolegija įsteigta 1615 m.; apie tą pat laiką bus ten pradėjus veikti ir Marijos Sodalicija). Sodaliečiai jau turėjo šventojo globėjo paveikslą, dalino paveikslėlius ir medalikėlius, bet neturėjo šventojo relikvijų. O jų įsigyti nebuvo lengva. Karaliai, kardinolai ir kiti aukšti asmenys kartais laukdavo metų metus, kol gaudavo šv. Kazimiero relikvijų; tuo mažiau buvo vilties paprastiesiems svetimo krašto kolegijos mokiniams. Anksčiau buvo bandęs Sodalicijos vadovas T. Petras van Wissen, po to visu uolumu tuo reikalu pradėjo rūpintis pats kolegijos rektorius T. Antanas Grandon, bet vis be vaisių. Netikėtai pasitaikė gera proga: 1686 m. gruodžio mėn. mirė jėzuitų ordino generalinis viršininkas. Į Romą turėjo netrukus suvažiuoti viso ordino atstovai ir išrinkti naują viršininką. Vienas iš Belgijos į Romą vykstančiųjų jėzuitų buvo kaip tik Mechelno kolegijos rektorius. Romoje jis susitiko iš Lietuvos atvykusį provincijolą ir kitus provincijos atstovus. Tuoj pat išdėstė jiems savo reikalą ir įteikė Mechelno sodaliečių laišką, rašytą 1687 m. liepos mėn. 17 d., prašydamas jį perduoti Vilniaus vyskupui. Lietuvos jėzuitų tarpininkavimas pas vyskupą pagelbėjo. Vysk. Konstantinas Kazimieras Bžostauskis 1688 m. vasario mėn. 14 d. atsakė Mechelno sodaliečiams, pažadėdamas mielai pasiųsti prašytų relikvijų, tik pageidautų, kad koks jiems patikimas Lietuvoje esąs asmuo būtų įgaliotas atsiimti relikvijas ir jas saugiai pergabenti į Mechelną. Kaip tik tuo metu naujasis jėzuitų generolas paskyrė Briuselio kolegijos rektorių T. Diertins Lietuvos ir Lenkijos jėzuitų provincijų vizitatorium. Jam Vilniuje 1690 m. lapkričio mėn. ir buvo įteiktos šv. Kazimiero relikvijos, ku-

rias jis ateinančiais metais, grįždamas į Belgiją, atvežė į Mechelną. Tai buvo nedidelė, užantspauduota cinko dėžutė; jos viduje buvo įdėta šventojo kaulo dalis ir Vilniaus vyskupo raštas, liudijęs relikvijos autentiškumą. Iš to rašto sužinome, kad 1690 m. spalio mėn. 23 d. 6 vyskupų, didžiojo Lietuvos hetmano ir Vilniaus vaivados Kazimiero Jono Sapiegos ir daugelio prelatų bei didikų, suvažiavusių į krašto seimą, akivaizdoje buvo atidarytas šventojo karstas ir paimtos relikvijos. Tas dokumentas surašytas 1690 m. lapkričio mėn. 26 d. ir pasirašytas Vilniaus vyskupo Bžostauskio ir Smolensko vyskupo Eust. Kotovičiaus, šv. Kazimiero koplyčios rektoriaus. Įdomu, kad šiame rašte vysk. Bžostauskis save tituluoja: "Dievo ir Apaštalo Sosto malone Vilniaus vyskupas ir D. L. Kunigaikštijos primas".

Mechelno kolegijos sodaliečių kantros ilgų metų pastangos išsipildė, šv. Kazimieras savo relikvijomis jiems tapo tarsi dar artimesnis, jų širdžiai brangesnis globėjas. Iš Vilniaus atvežtą cinko dėžutę atidarė 1691 m. gruodžio mėn. 6 d. Mechelno arkivyskupas ir Nederlandijos primas Humbertas Vilhelmas a Precipiano. Patikrinęs relikvijų autentiškumą, dėžutę vėl uždarė, užantspaudavo ir išdavė savo liudijimą. 1692 metais, tur būt, šv. Kazimiero šventės proga, įvyko iškilmingas relikvijų į bažnyčią įnešimas ir jų viešam garbinimui išstatymas. Iš kitų šaltinių žinome, kad kolegijos auklėtiniai sodaliečiai jas sutiko su didžiausiomis iškilmėmis. Procesijoje buvo pavaizduota šventojo karališkoji kilmė ir giminė; vienas mokinys ėjo apsirengęs jo seneliu Jogaila, kitas — jo tėvu Kazimieru, dar kiti — jo broliais.

Tolimesnių žinių apie šv. Kazimiero garbinimą Mechelno kolegijoje neturime. Reikia manyti, kad šventojo kultas ten išliko gyvas, kol veikė kolegija ir joje Marijos Sodalicija, t. y. iki 1773 — Jėzuitų panaikinimo — metų.

Šv. Kazimiero brolija Antverpene

Anuomet dar daugiau negu šiandien svarbiame ir garsiam Šiaurės Jūros uoste Antverpene, gatvėje, vadinamoje Kayserstreet, stovėjo Dievo Motinos Marijos koplyčia. Jos rektorius kun. Aleksandras de Feris, matyt, buvo geruose santykiuose su jėzuitais, nes jam jau 1692 m. rugsėjo mėn. 8 d. pavyko gauti dalelę minėtos, Mechelno kolegijai atsiųstos, šv. Kazimiero relikvijos. Prie koplyčios nebuvo jokios kolegijos nei jokios sodalicijos. Todėl kun. de Feris sumanė įkurti specialią šv. Kazimiero broliją. Jis pats jai paruošė įstatus ir parašė trumpą šv. Kazimiero gyvenimą, remdamasis jau žinomais bolandistų ir T. Nerrinčą tekstais. Mums įdomūs tosios brolijos įstatai, kurie pridėti prie jos įsteigimo proga išleistos knygutės apie šv. Kazimierą. Juos skaitydamas, kiekvienas lietuvis turi pripažinti, kad jokia jaunimo organizacija, joks religinis būrelis Lietuvoje savo šventajam Globėjui nėra parodęs tiek pamaldumo ir aukos dvasios, kiek mes matome pas tuos mums nepažįstamo ir tolimo Antverpeno miestiečius. Štai tų jų, Antverpeno vyskupo patvirtintųjų, įstatų turinys.

Šv. Kazimiero brolijos, įsteigtos Švč. Mergelės ir Dievo Motinos Marijos koplyčioje Antverpene, globėju yra visuomet tos koplyčios rektorius. Nariais gali įsirašyti vyrai, moterys ir jaunimas. Kasmet išrenkamas vienas asmuo, kuris tvarko brolijos pajamas ir išlaidas, duodamas apie tai apys-

kaitą brolijos globėjui ir seniorų tarybai. Visi nariai privalo kovo mėn. 3 d., t. y. šv. Kazimiero šventės vigilijoje, pasninkauti, kiek tai jiems leidžia amžius, sveikata ir kitos aplinkybės. Šv. Kazimiero šventės dieną visi turi eiti išpažinties ir šv. Komunijos, dalyvauti iškilmingose šv. Mišiose, vakarinėse pamaldose ir pamoksle, taip pat ir oktavos dienomis ruošiamose pamaldose. Panašiai visi privalo dalyvauti kiekvieno mėnesio ketvirtą sekmadienį iškilmingose šv. Mišiose, vakarinėse pamaldose ir pamoksle šv. Kazimiero garbei, kaip ir metinėje iškilmingo relikvijų įnešimo šventėje bei kartą metuose laikomose gedulingose pamaldose už brolijos mirusiųs.

Brolijos nariai kasdien kalba šv. Kazimiero garbei maldą ir himną arba 5 Tėve mūsų ir 5 Sveika Marija. Vyrai, gavę žinią, kad bus nešamas Švč. Sakramentas pas ligonį brolijos narį, privalo palydėti kunigą pas tą ligonį, o kam nors iš brolijos mirus, turį jį palydėti į kapines. Bent kartą į mėnesį turi duoti, kiekvienas pagal savo išgales, nedidelę auką brolijos reikalams. Pagaliau visi turi žinoti, kad šių įstatų laikymas nėra saistomas jokia nuodėmės bausme; "visa tai turi būti atliekama iš Dievo meilės šv. Kazimiero garbei, kuris neliks neatsilyginęs už visa tai, kas jam bus padaryta."

* * *

Ar šiandien, maždaug po 270 metų, dar užtiktume kokią nors šios brolijos žymę, ar dar išliko koks anuomet didžiadvasiškai pradėtos veiklos prisiminimas, sunku pasakyti. Reikėtų nuvykti į Antverpeną, susirasti Kayserstreet, joje buvusią ir gal tebesančią Dievo Motinos Marijos koplyčią ir pa-

siteirauti apie religinių brolių praeities ir dabarties veiklą. Tačiau jau ir pats brolijos įsteigimo faktas, kaip ir kitose Belgijos vietovėse užtinkamas šv. Kazimiero garbinimas, mums liudija, kokia galinga turėjo būti mūsų šventojo karalaičio, to kilnaus, skaistaus jaunuolio, dvasios jėga, kad ji traukė prie gėrio kiekvieną, kuris tik

turėjo progos apie jį šį tą išgirsti, nesvarbu, ar jis jautėsi priklausęs tai pačiai šventojo tautai, ar esąs tolimo, mažai ką bendro politiniu atžvilgiu turinčio krašto žmogus. Toji nematoma dvasinė jėga veikia ir šandien; ji traukia į kilnumą ir į šventumą kiekvieną, kuris tik ją pastebi ir jos švelniam traukimui nesipriešina.

NEIŠVENGIAMAI NELAIMEI APLANKIUS

DR. JUOZAS PRUNSKIS

ARTAIS ne iš vienos krūtinės prasiveržia atodūsis: "Padėk, Viešpatie, man išsisaugoti nelaimių, kurios yra išven-giamos, ir duok stiprybės pakelti tas, kurios nėra išven-giamos". Tarp tokių nelaimių, kurios neišven-giamai anksčiau ar vėliau beveik visus aplanko, yra liga. Įstengti ligoje dvasiškai nepalūžti yra didelis menas. Visų pirma ligonis neturi jaustis, kad jis jau iš-tremtas nuo visa to, kas domina svei-kuosius.

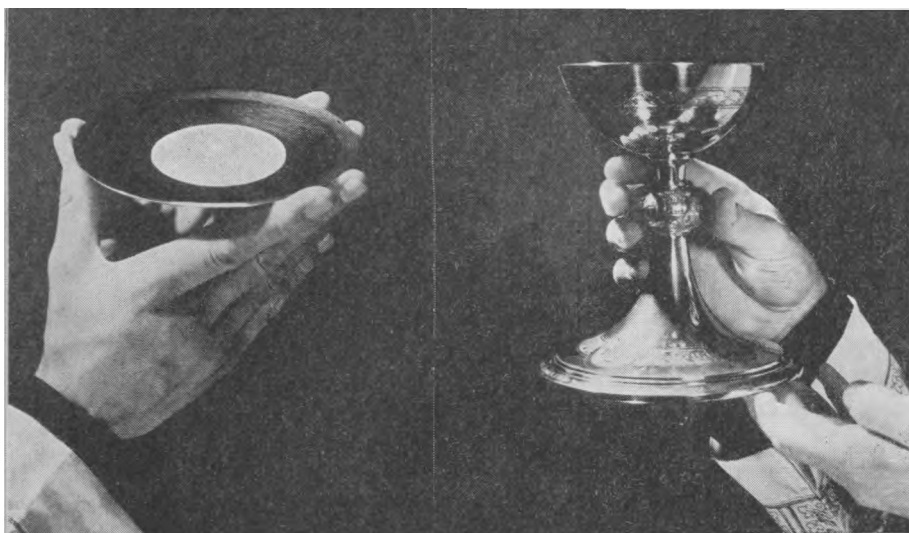
Čia galima prisiminti sunkiai sergančią mergaitę Koelne, Vokietijoje. Kai 1888 metais visas kraštas džiaugė-si, užbaigus didingąją to miesto kated-rą, priešais tą meniškąją pastatą, pa-stogės kambarėlyje, gulėjo sunkiai serganti mergaitė, kuri ligos metu išti-somis valandomis sėdėdavo prie lan-go ir sekė vykdomus statybos darbus. Tuo metu pro jos pirštus slinko nesu-skaitomi rožančiaus karolėliai. Ligonė meldėsi, kad darbų metu neatsitiktų jokia nelaimė. Kai prasidėjo katedros šventinimo iškilmės, mergaitė gulėjo

arti mirties. Staiga ji pakilo. Jos vei-das buvo papuoštas šviesiu žvilgsniu. Ji pažvelgė į naująją šventovę, iškėlė savo rožančių ir tarė: "Dievo Motinėle, juk ir aš buvau prie statybos!" Ir tada ji susmuko atgal į patalą, ir užgeso jos gyvybė.

Kiekvienas, ligos prie lovos prira-kintas, gali daug gero kitiems padary-ti savo malda, savo auka, savo pata-rimu ir kantrybe.

Ligonis pas Arso šventąjį

Kartą pas šventąjį Arso kleboną Joną Vianney atvyko sergąs vienuolis. Jį buvo atsiuntę vyresnieji, kad prašy-tų pagydomas. Ligonis išdėstė savo rūpestį šventajam, tačiau šis atsakė: "Mes privalome norėti to, ko Dievas nori. Savo mirties valandą galėsi iš-želgti, kad savo liga būsi daugiau sielų išgelbėjęs negu savo uolumu, sveikas būdamas". Ligonis sugrįžo na-mo, bet vyresnysis nebuvo patenkin-tas. Praslinko dveji metai, ir jis vėl pasiuntė ligonį su tuo pačiu prašymu pas Arso kleboną. Kun. Vianney ir vėl

**Duonos ir vyno
aukojimas Mišiose.**

jam tarė: "O ne. Toks būdamas, savo bendruomenei daugiau padedi negu sveikas". Paskui jis pakėlė akis į dangų, lyg norėdamas pasakyti, kad mes į įvykius turime išmokti žvelgti Dievo šviesoje.

Pats Kristus yra pagydęs daug ligonių. Viešpats davė žmogui išradinęą protą, kad jis įstengtų iširti ligų priežastis ir jas šalintų bei su jomis kovotų. Tačiau yra ir tokių ligų, kurių greitai nebus įmanoma nugalėti. Iki amžių galo bus nepagydomų ligonių. Bet jų gyvenimas ir kančia nėra be prasmės. Jie gali būti kantrybės mokytojai, maldos apaštalai, amžinybei nuopelnų skynėjai. Šis gyvenimas tai dar ne viskas, praradus ir sveikatą, dar ne viskas yra prarasta.

Kančių subrandinta siela

1933 m. Kleiberghofene, Muencheno arkidiecezijoje, mirė dvylika metų išsirusi tarnaitė Ona Naszl. Toje ilgoje kankininkystėje šios mergaitės siela buvo giliai subrandinta, ką liudija pasilikusieji jos užrašyti šūkiai:

1. Ieškoti Dievo yra gražiausias ir reikalingiausias mūsų gyvenimo uždavinys.

2. Tapti šventąja. Visa kita yra antraeiliai dalykai.

3. Malda mums neturi būti našta, ji turi nešti džiaugsmą.

4. Dalykai, kuriuose nebūtų vietos Kristui, yra tušti.

5. Reikia išmokti kalbos su Dievu, kaip ir kiekvienos kitos kalbos. Kristus yra mūsų mokytojas maldos moksle.

6. Biauriausias melas yra nenuoširdus kelių sulenkimas, rankų sunėrimas ir melagingas mušimasis į krūtinę.

7. Tebūnie tik vienas tavo rūpestis ir siekimas: kaskart vis labiau mylėti Dievą.

8. Kas myli Išganytoją, nesibijo būti į Jį panašus neturte, kentėjimuose ir paniekinimuose.

9. Klusnumas yra tiesiausias kelias į tobulybę.

10. Kiekviena gyvenimo akimirka — tai žingsnis į amžinybę.

11. Gyvenk taip, kad kiekvieną valandą galėtumei mirti.

12. Noriai ir uoliai eik kryžiaus mokyklą. Prie kryžiaus kojų mes galime daugiau išmokti negu iš visų pasaulio knygų.

13. Tik tam kryžius yra sunkus, kuris jį nenoriai neša. Jis yra lengvas ir saldus tam, kuris jį su meile apkabina.

Kai sergantį vienuolį šv. Teodozijų tyruose aplankė kitas atsiskyrėlis ir ragino, kad jis, kitiems sveikatos išmėdęs, ir pats savęs nepamirštų, šventasis atsiliepė, kad jisai jau daug gero žemėje patyręs, gero vardo žmonėse susilaukęs, tad belieka jam kentėjimais anuos laimėjimus papildyti, kad šalia paguodų jis būtų pakėlęs ir bandymų valandas.

Raudonos rožės amžinybės vainike

Kartą serganti mergaitė paklausė motinos, kodėl jai Dievas tokioje jaunystėje leidžia taip ilgai kentėti ligos skausmus. Motina atsakė: "Klausyk, Onute, baltasis vainikas tau danguje jau seniai yra paruoštas, bet jame dar trūksta raudonų rožių". Suprato mer-

gytė šią gražią motinos mintį ir buvo kantri, iki Viešpats ją pasišaukė papuošti tuo amžinybės vainiku su raudonomis rožėmis.

Vienos ligonės kambaryje nuolat kabėjo užrašas: "Dievo meilė kasdien yra nauja". Jei Dievas mums siuntė kryželį, tai dar nereiškia, kad mus užmiršo. Juk ir menininkas gerokai plaktuku ir kalnu patranko marmuro gabalą, kol iš jo sukuria amžiais neužmirštamą menišką statulą.

Šv. Gertrūdos regėjimuose skaitome jos šitokią pasikalbėjimą su Dievu: "Gailestingumo Tėve, ar man po šios septintos ligos jau suteiksi sveikatą?"

— "Tebūnie tau žinoma, kad visada būtumei priversta į mane visa širdimi kreiptis ir visus savo vidaus ir išorės sunkumus pavesti. Aš su mielu ištikimumu į tave žiūriu ir neleisiu tavęs prislėgti tokioms kančioms, kurios prašotų tavo jėgas".

Labai yra graži ir prasminga Mišių ceremonija, kai kunigas palaimina vandenį ir jo lašelį įpila į vyno taurę. Galima konsekruoti tik vyną — vanduo netampa Kristaus krauju. Tačiau kai tas palaimintas vandens lašelis susijungia su vynu — ir jis tampa po konsekracijos Kristaus kraujo dalimi. Panašiai ir mūsų aukos yra bevertės, bet sujungtos su Kristaus auka tampa begalinės ir įgauna išganomąją galią.

Didžioji laimė

Kartą į traukinį įkopė moteris, pasiramsčiuodama dviem lazdom. Ligonės pirštai buvo ligos išsukinėti ir liudijo apie sunkias jos kančias. Bet moteriškės žvilgsnyje nesimatė kartumo. Vienas keleivis, į ją pažvelgęs, lyg norėdamas paguosti, jai pratarė: "Nėra didesnės laimės žmogui, kaip gera sveikata, ar ne tiesa?" — "O ne", atsiliepė ligonė, "daug svarbesnis dalykas būti taikoje su Dievu".

Kun. L. Rueger kartą aplankė Vokietijos miškuose gyvenančią ir ilgus metus sergančią moterį. Namiškiei išeidavo į darbą, ir ji turėdavo ilgas valandas būti viena. Kunigas paklausė, ką ji ištisas dienas veikia, kai nieko aplinkui nėra. "Kai sekmadienį mano sūnus sugrįžta iš bažnyčios", kalbėjo ji, "aš prašau, kad jis man atpasakotų pamokslą. Tų minčių man užtenka visos savaitės ramybei". Tai vienas iš daugelio būdų gyventi su Dievu ir Jam ieškoti paguodos bei stiprybės.

Kartą bernardiną Feltre sakė pamokslą ligoninėje. Buvo susirinkę ligoniai ir gailestingosios seserys. Jis pabrėžė, kad ir ligoniai, ir gailestingosios seserys turi dažnai skaityti savo knygas. Ligonio knygoje yra trys žodžiai: kantrybė, kantrybė ir kantrybė. O gailestingosios sesers knygoje yra taip pat trys žodžiai: meilė, meilė ir meilė. O Dievo meilė abiem yra ir kantrybės, ir artimo meilės šaltinis.

Kunigaikštis Aleksandras von Hohenlohe, pasitraukęs iš pasaulio ir tapęs vienuolyno viršininku, kartą aplankė miesto prieglaudą, kur rado moterį, sergančią artritu. Jos sąnariai buvo lyg išsukinėti, keliai taip sutraukti, kad beveik lietė smakrą. "Mamyte, Dievas jus, tur būt, labai pamilo, kad taip aplankė", pratarė kunigaikštis.

"Ačiū Jūsų Didenybei už malonų užkalbinimą", atsiliepė senutė, "daug kančių, sunkus kryžius, bet daug ir džiaugsmo... Jau 17 metų, kaip manęs tos kančios neapleidžia. Bet ką Dievas po savo kryžiumi pastato, tam duoda ir jėgos po kryžiumi stovėti. Kentėjimai pamilo mane, o aš pamilau kentėjimus. Brangusis Dievas jau čia man skaistykla paruošė. Ir geriau čia iškentėti negu tenai. Kad Dievas mane myli, pasako man tie kentėjimai, kuriuos iš visos širdies noriai pakeliu. Tik sakau: "Dangiškasis Tėve, aš esu Tavo vaikas, o Tu — mano Tėvas". Aš nedaug tesimeldžiu. Paaukoti savo ligą Dievui — jau yra malda. Aš puolu į Kristaus žaizdas. Kai jau labai sunku pasidaro, pritariu: "Esu juk nusidėjėlė, Tu Nukryžiuotoji Meile. Myliu Tave, o Tu myli mane. Kaip gi gali atsitikti tai, kas nebūtų naudinga mano sielos išganymui!"

Kunigas Kasianas Karg savo knygoje, vardu "Mažoji paslaptis", aprašo, kaip jis atsilankė į ligoninę, kur nugarkaulio smegenų liga sirgo 18 m. amžiaus mergaitė. Gydytojai tik ką buvo dvyliką kartą iš jos nugarkaulio ištraukę truputėlį smegenų ištyrimui — tai buvo didelė kančia ligonei. Kunigas jai ištiesė ranką pasisveikinti ir paklausė, kaip ji laikosi. "Nesijaučiu nelaiminga", atsakė ligonė, "meilę, kurią Išganytojas man įkvepia, turiu iškvėpti. Žiūriu į kryžių ir mąstau, kad Viešpats man rodo savo žaizdas, o štai dabar aš Jam rodau savo žaizdas. Aš noriu nuolat Viešpačiui aukotis. Praeis pora mėnesių, ir būsiu pilnai pasiaukojusi. Mano širdis bus lyg tyra taurė, pilna aukos kraujo".

Ir toji auka jai nebuvo nepakeliamą, nes ji žinojo, kad yra gyvenimas, kur nebus nei ligų, nei kančios.

jaunimo paslaptys

ŠILKINIAI PANČIAI

*

**

SONĖ TOMARIENĖ

(„Laiškų Lietuviams“ konkurse
premijuota novelė)

OKIA aš laiminga! Vytas Bernotas, mūsų gimnazijos beisbolo žvaigždė, ir aš susitarėme būti nuolatiniai draugai, "to go steady" kaip amerikiečiai sako. Kai jis, aukštas, gražus, nušvitęs stovėjo scenoje, gavęs trečiąją garbės raidę už beisbolą, šalia dviejų, pirmiau duotųjų už futbolą ir golfą, mano širdis suplazdėjo pasididžiavimu ir meile. Kartu su visa gimnazija smarkiai jam plojau, o šalia sėdinčios draugės su pavydu ir pagarba žiūrėjo į tvaskantį ant mano piršto jo klasės žiedą, tik vakar dovanotą. Maniau, kad laimingesnės nėra ne tik gimnazijoje, bet ir visame pasauly.

Kai pasigyriau tėvams, jie džiaugėsi Vyto garbe, bet nepritarė nuolatinei draugystei. Mama tuojau prisiminė Algį, Vyto vyresnįjį brolių, dabar kariuomenėje. Tai bent esąs rimtas berniukas. O Vytas — vėjo botagėlis. Net supykau už tokį palyginimą. Kas

Algis prieš Vyta? Algis — nedailus, nekalbus, menkas šokėjas. Vytas — smarkus, daugiakalbis, visados linksmutis. Algis — tik pilkas debesėlis šalia Vyto, skaisčios saulės.

— Ką mama turi prieš Vyta? — tariau. — Jis tos pačios tavo geriausios draugės Bronės sūnus, kaip ir Algis. Užsitarnavo net tris garbės raides ir laimėjo universiteto stipendiją!

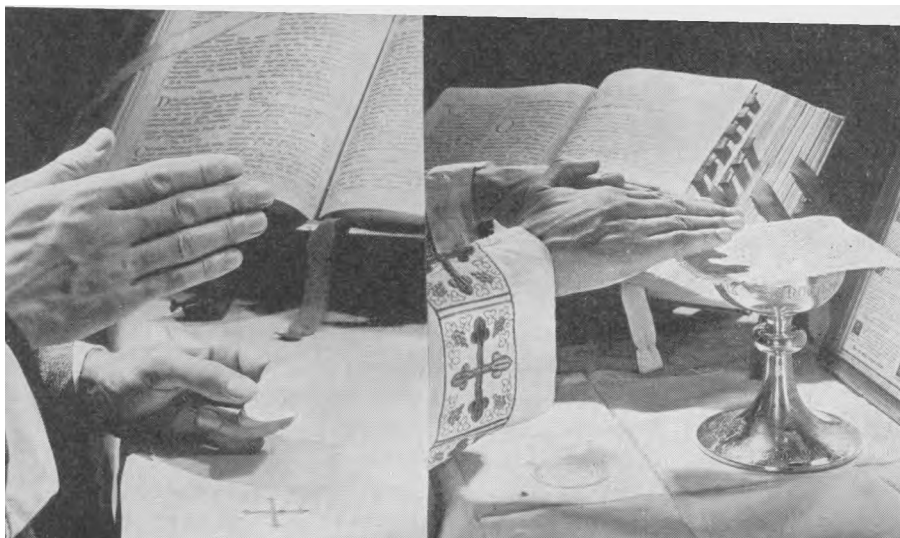
— Nepastovi ta stipendija, paremta vien sportu, — atsiliepė tėvas. — Vytas — menkas mokiny, nors puikus sportininkas.

— Ir puikiausias sportininkas ir geriausias šokėjas! Šokant nešiotė nešioja! Jūs tik ieškote priekabių.

Mes nepeikiame Vyto, — tarė mama. — Mums tik nepatinka tas "going steady". Pačioje jaunystėje nori akis užsirišti, kitų nebematyti. Per anksti, Laimute.

— Visai ne anksti. Kitos eina "steady" jau nuo trylikos metų. O aš greit baigiu gimnaziją ir septynioliktus.

— Tai jau tikra senutė, — šyptelėjo tėvas. — Bet kadangi ne labai biau-

**Mišių liturgijoje
yra vartojamas dve-
jopas laiminimas:
žengnojant arba
uždedant ištiestas
rankas.**

ri, mat, nusidavusi į mane, tai nepri-
trūks garbintojų ir lydėtojų į šokius.

— Ačiū už tokius lydėtojus! Lauk
prie telefono, kol kas pasigailėjęs pa-
kvies. Neturi savojo — išves koks nuo
visų atlikęs, šokti nemokas. Tik gėdą
darys, visaip tampydamas. Toks jau
čia paprotys, visi poromis. Argi jūs no-
rite, kad atstumčiau Vyta?

Tėvai susižvalgė. Mama tyliau tarė:

— Draugavimui su Vytu mes ne-
sipriešiname. Bet kam tik su juo vie-
nu? Susitark su juo eiti savaitgaliais,
o kitomis dienomis eik su kitais.

— Ką, mama, kalbi! — pasibaisė-
jau. — Savo draugui visados turi būti
ištikima.

— Ištikimybė — pagirtina dorybė,
— vėl šyptelėjo tėvas. — Bet kam sa-
ve dabar varžyti? Paspėsi susipančio-
ti ištekdama. Dabar tavo jaunystė,
tai palaidok kaip paukštelis, pasižiū-
rėk ir vieno ir kito. Tik radusi tikrąjį —
žadėk ištikimybę.

Aš žinojau jau radusi tokį. Bet tė-
vams to nesisakiau. Jie nei patys to
neklausė. Tėvais skūstis negaliu: jie
man švelnūs, įkyriais klausimais ne-
siveržia į mano širdies paslaptis, nors
nuvokia, kodėl taip smarkiai tą drau-

gystę ginu. Nepasakiau ir to, kad ma-
no vienaklasė Regina jau seniai ap-
link Vyta sukasi, ir kad aš ligi pat va-
kar nebuvo tikra, kad Vyto žiedas
neklus jai. Ji ir gražesnė už mane, ir
geresnė sportininkė, ir visados puiki,
linksma. Nekartą mano širdį badė pa-
vydas, kai, skambiai juokdamasi, ji
žiūrėdavo Vytui tiesiai į akis, purtin-
dama spindinčius plaukus.

— Dar esi jauna, dar nežinai nei
savo širdies, nei kas ta meilė, — ne-
pasidavė ir mama. — Tau akys apte-
mo nuo jo garbės spindulių. Tau sma-
gu, kai mokyklos didvyris tave vieną
skraidina kaip drugelį po salę, kai vi-
sos mergaitės su pavydu judu seka.
Bet to negana nei draugystei, nei mei-
lei. Judviejų būdai ir palinkimai yra
visai priešingi. Vyta su pagaliu rei-
kia varyti prie knygos, o tu jos iš ran-
kų nepaleidi. Jam geriausia pora tai

— Regina.

Net ašaros apšoko, mamai taip
taikliai atminus mano skaudžiausią
vietą. Jau piktai sušukau:

— Mama moki labai poetiškai kal-
bėti apie drugelius. Bet aš nesu joks
drugelis ir Vyta geriau pažįstu už ma-
mą. Jei draugystė su juo ir būtų pan-

čiai, bet tik šilkiniai, — pridėjau džiaugdamasi, kad ir aš moku taikliai pasakyti.

Ji atsідususi atsakė, kad kada nors užviržės man tie pančiai, nors ir šilkiniai. Aš tik nusijuokiau. Buvau tikra, kad niekada neužviržės.

Taip ir laimėjau tą ginčą.

Dienos bėgo greitai, laimingai. Baigėme gimnaziją, įstojome universitetan. Abu su stipendijomis. Aš pasirinkau chemiją, o Vyta — biznį. Bet mokslu jis nesirūpino. Kadangi ir vėl pasižymėjo beisbole, kaip geriausias komandos metikas, tai tikėjosi per sviedinį diplomą gauti.

Universitete atsirado daug naujų draugų, bet aš visiems griežtai atsisakinėjau, visur eidama tik su vienu Vytu. Draugės kartais užsimindavo mačiusios jį šen ar ten su Regina, kuri, tarnaudama Stenografe įstaigoje, turėjo daugiau laiko išieigoms už mane. Nors skaudino ta Vyto neištikimybė, bet niekaip neišdrįsau jį tiesiai apie tai paklausti.

Kartą po egzaminų išėjome su Vytu į sodą. Buvau labai pavargusi, bet smagi, nes žinojau išlaikiusi. Vyta prisipažino kritęs, bet nerūpestingai numojo ranka:

— Et, pakartosiu kursą, ir viskas.

— Ir pradėjo kalbėti apie beisbolą, apie praeitąsias rungtynes... Tada pirmą kartą pastebėjau, kad man jau ima nusibosti tas amžinas beisbolas, tie smulkmeniškai kiekvienų rungtynių aptarinėjimai. Jis pastebėjo mano išsiblaškimą ir tuojau prikišo, kad mano mintyse tik chemija, kad kitos mergaitės mano vietoje būtų daug atidesnės jam, kad, pavyzdžiui, Regina...

— Tai, reiškia, tiesa, kad tu su Regina išeidinėji? — užsipuoliau ir aš jį.

— Visai neišeidinėju. Pasitaiko susitikti, nes ji nei vieną mano rungtynių

nepraleidžia. Ne taip kaip tu, vis išsisukinėdama egzaminais.

Tylėjau, nebenorėdama minėti tų nelemtų rungtynių, į kurias nenuėjimas pirmu debesių sujuodavo mūsų draugystės padangęje.

— Regina — sena pažįstama, — tęsė jis. — Tokia beisbolo entuziastė! Atėjo manęs pasveikinti su laimėjimu. Užėjome restoraną, išgėrėme koka kolas už laimėjimą... Nemandagu taip be niekur nieko... Juk tu nepavydi?

Užtikrinau, kad ne. Jis vėl kalbėjo apie savo laimėjimus, dėstė ateities planus. Mokslas nesvarbu. Jis būsiąs profesionalas žaidėjas, uždirbsiąs daugiau už visus profesorius drauge. Beisbolas... Man įkyrėjo tas nuolat jo linkniuojamas žodis. Tik jis ir jo beisbolas. O aš ir mano darbas — jam visai neįdomu. Jis pradėdavo žiovauti, man tik užsiminus chemiją.

— Ta chemija — tik moterų naujiems kvepalams pilstyti... — kartą susijuokė jis.

Tada juokais priėmiau, bet dabar nusmelkė širdį: gal jis juokais tikrą nuomonę pasakė.

Tą naktį ilgai nemigau. Svargsčiau jau ir man aiškiai įmatomus mudviejų skirtumus. Prisiminė tėvo žodžiai apie pančius. Nors keista buvo ir pančiai, bet pajutau, kad jau per daug veržia tie šilkiniai pančiai, ir nutariau juos nutraukti.

Tik išėjo kitaip. Kitą rytą Vyta, einantį skersai gatvę, partrenkė automobilis. Sulaužytas ir sucementuotas ilgai jis gulėjo ligoninėje. Nutraukti draugystę, kai jam bloga, atrodė ne tik nemoteriška, bet tiesiog nežmoniška. Nuslopinau protą, šnibždantį labiau nesusirišti, pasidaviau širdžiai, degančiai užuojauta. Ir sąžinė prikaišiojo, kad buvau savanaudė, neįvertinau jo susižavėjimo tuo gražiu sportu.

o dabar... Dabar jau buvo aišku, kad, nors sulaužymai išgis, išvaizdos nepagadinę, bet Vyto beisbolo ateitis buvo nepataisomai sulaužyta: daugiau žaisti jis nebegalės...

Bet Vytas nepalūžo. Metė universitetą, gavo tarnybą biznio įstaigoje ir su užsidegimu pradėjo žaisti golfą. Žaidė su įstaigos draugais, su savo bosu, įsirašė į keletą golfo klubų. Golfas, golfas — dabar jau buvo kas ant-
ras jo žodis. Ir mane kalbino mesti studijas. Kas esą iš jų? Tiek metų galvą džiovinink, o baigus — algos menkutės. Golfą žaidžiant, bosas išsitaręs, kad jį paaukštinsią tarnyboje, duosią net sekretorę.

— Mesk tą chemiją ir eik pas mane sekretoriauti! — gundė jis.

Kai aš nei juokais nei rimtai nesutikau, jis mane iškvailino, ir vėl truputį apsiptykom. Bet aš atsiprašiau, ir vėl susitaikėm. Vėl mūsų draugystė plaukė tolyn.

Vasaros atostogoms prasidėjus, grįžo iš kariuomenės Algis. Kariuomenėje jis buvo baigęs universitetą ir po atostogų turėjo pažadėtą darbą vienoje chemijos laboratorijoje. Iš pat pirmo susitikimo turėjome tiek bendros kalbos, kad net Vytas juokais jį barė nevilioti jo mergaitės. Vėliau vis dažniau Algio automobilis sustodavo prie mūsų durų — vežtis mūsų į paežerį, į lietuvišką gegužinę... O kartais veždavosi ir mane vieną: Vytas išvažiavęs žaisti golfo, palikęs jam globoti savo mergaitę...

Į mano buitį Algis atnešė naujo oro. Jo mintys ir būdas dvelkė tokiu gaivumu ir jėga, domėjimusi gyvenimu ir žmonėmis, kad dar labiau ėmiau bodėtis Vytu. Vytas atrodė lyg nevėdintas kambarys, o Algis — lyg saulėtas laukas, kur kas žvilgsnis vis kas

naujo. Visai atviromis akimis, žingsnis po žingsnio, pamilau Algį. Atrodė, kad ir jis man neabejingas. Dabar tik galvojau, kaip, neužgaunant Vyto, nutraukti draugystės prižadus. Suradau jau seniai nebemūvimą jo žiedą ir tik laukiau progos atiduoti.

Progą jis pats man davė. Vienoje gegužinėje, nusivedęs toliau į pavėsį, tarė:

— Laimute, reiktų kartą baigti mūsų draugystę. Jau ir tėvai prikaišioja, o vakar ir Algis išbarė, kad tave taip ilgai be tikslo vedžiojuosi.

Išbarė! Reiškia, jam rūpiu. Apsidžiaugiau, kad taip lengvai, be jokio aiškinimosi, būsiu vėl laisva. Laisva! Dabar supratau to žodžio pilną prasmę jaunai mergaitei. Bet Vytas mano nušvitimą visai kitaip išsiaiškino. Apkabinęs mane, jis sušnibždėjo:

— Laimute mano! Kada važiuosime pirkti žiedų?

Perkūnu pritrenkė mane tie žodžiai. Susivaldžiusi tariau:

Pagrindinė ir esmingiausioji Mišių dalis yra konsekracija, kai, kunigui tariant paties Kristaus paskutinės vakarienės metu ištartus žodžius, duona ir vynas pavirsta Kristaus kūnu ir krauju. Tuoj po to kunigas pakelia ir žmonėms parodo Kristų, esantį duonos ir vyno pavidaluose.

— Mes jau nebe vaikai, Vytai. Tokį svarbų žingsnį reikia gerai apgalvoti.

— Kokio dar tau galvojimo reikia?

— supyko jis. — Ar negana prigalvojai per šiuos dvejus metus? Ir mano mama labai džiaugiasi.

— Negaliu tekėti nemylėdama.

— Iki šiol mylėjai!

— Tai buvo vaikiška meilė. Vedyboms reikia ko daugiau.

— Aš uždirbu gerai. Greit pakels algą.

— Ne apie algą kalbu.

— Gerai, — jis aprimo. — Pagalvok. Suprask, kad tokios ilgos draugystės negalima taip sau nusviesti, kadangi tau staiga toks kaprizas užėjo.

Gaila man buvo jo. Žiūrėdama į jo neramias akis, į drebančias lūpas, aš norėjau, kaip paprastai, vėl pasakyti: "Mano kaltė, tegu būna kaip nori." Bet širdis purtėsi.

— Aš jau daug apie tai galvojau.

— Tai eisi už manęs?

— Ne, Vytai, ne. Niekados.

— Tu nedora, nerimta mergaitė! Tu mane visą laiką už nosies vedžiojai. Tau nesvarbi mano meilė! Tau tik reikėjo nuolatinio šokėjo ir linksmintojo! Daugiau tavęs nei matyti nebe-noriu.

Jam pašokus ir nubėgus, aš ilgai dar sėdėjau žolyne galvodama.

Kitą dieną mama prasitarė tėvui, kad sekmadienį, nors buvo sutarta, bet su Bernotais į paežerį nebevažiuosime. Susiginčijusi truputį su Brone. Ji pyksta, kad Laima nutraukė draugystę su Vytu.

— Seniai taip reikėjo, — tarė tėvas.

— Pasakė, kad nei manęs, nei mūsų siškių daugiau nei matyti nebenorinti, — tyliai tęsė mama. Buvo matyti, kad skaudus jai tas mylimos draugės pyktis. Ir priežastis buvau aš! Nutariau paskambinti Bernotams. Atsiliepė pats Vytas.

— Norėjau su tavim, Vytai, pasiaiškinti.

— A, prisipažįsti klydusi?
— Ne. Ką pasakiau, pasilieka. Tik noriu, kad nepyktumėte.

Jis keletą sekundžių patylėjo.

— Ko čia pykti? Ne tu viena graži mergaitė pasauly. Varna nuo mieto, kita į vietą, kaip mama sako.

— Tai noriu pasikalbėti su tavo mama.

— Mama jau sakė tavo mamai, kad nebenorime draugystės su tokiais nepastoviais žmonėmis, kaip jūs.

— Bet negalite kaltinti visų...

Jis nebeklausė ir meste numetė ragelį.

Tą naktį iki vėlumos rašiau Bernotienei laišką. Išaiškinau visą draugystės su Vytu istoriją nuo pradžios iki galo. Gailejau savo aklumo. Prašiau ir toliau draugauti su mama, žadėdama pati jai po kojomis nesimaišyti. Visą širdį sudėjau į tą laišką, nes mylėjau Bernotus, kaip antruosius tėvus. Žinoma, apie meilę Algiiui neišsidačiau. Skaudu buvo ir pamanyti, kad ir jis gal mane niekina.

Atsakymo į tą laišką nesulaukiau. Sekmadienį tėvai išvažiavo į mišką su kitais draugais. Aš pasilikau namie. Širdį baisiai gėlė. Nerimo varinėjama, vaikštinejau iš kambario į kambarį, nerasdama sau vietos. Algis turėjo už poros dienų išvažiuoti. Dabar, kai nutrūko mūsų susiejimai, kai ant namų tamsiu debesiu pakibo nesantaika, dabar tik supratau, koks jis man brangus.

Pro langą švystelėjo lėtai važiuojąs naujas automobilis. Jame Vytas. Šalia — linksma, išsipuošusi Regina. Žvilgtelėjęs į mūsų langus, jis dar sulėtino ir, dešine apkabinęs jos pečius, priglaudė prie savęs. Man pasidarė truputį geriau. Nemirs iš širdgėlos be manęs, pasijuokiau pati sau. Bet man lengviau nebus. Per savo sekiojimą

kvailais papročiais, per neryžtingumą, per aklumą amžinai netekau Algio...

Mintis pertraukė durų skambutis.

Tarpdury stovėjo — Algis.

— Ar nekviesi nei vidun? — nusišypsojo jis į mano sumišimą. Be žodžių linktelėjau.

— Nemanyk, kad mes visi tokie karštuoliai, kaip Vytas su mama, — tęsė jis sėsdamasis. — Ir mama jau perdegė. Nuo tavo laiško jos širdis atsileido. Moki įtikinėti.

Padėkojau jam. Valandėlę sėdėjom tylomis.

— Atėjau atsisveikinti. Tik prieš išvažiuojant norėjau žinoti vieną dalyką. Gražiai ir atvirai viską mamai savo laiške išaiškinai. Tik paties svarbiausio neparašei: kodėl taip staiga "praregėjai", kaip rašai?

— Nes myliu kitą... — pati nepasijutau ištarusi. Suspaudė širdį, ir pribėgau prie lango, kad nepamatytų mano skausmo. "Taip staiga..." Reiškia, ir jis tiki, kad aš nepastovi, ir mano meile tik pasijuoktų...

Vėl buvo tylą. Paskui jis prabilo ramiu, tyliu balsu:

— Kam taip tragiškai, Laimute? Meilė atėjo — tai reikia džiaugtis. Tikra meilė — didžiausioji dangaus dovana. Laimė, apie kurią visi svajoja...

— Ta. laimė ne man, — atsidusau.

— Ji man tik amžina kančia, nes jis nemyli manęs.

— Nemyli, — aidu atsidūsta ir jis.

— Kaip negera mums visiems. Vytas pražiopsojo, aš pasivėlinau, o jis — nemyli...

Kodėl jis pasakė "pasivėlinau"? Aš atsisukau: Algis sėdėjo ramus, bet liūdnas, kaip niekados. Akyse nebuvo pykčio, nei paniekos, tik gailestis. Taip žiūri tik mylintieji, sušnibždėjo man viltis.

PERLAS ŽAIZDOSE

AGNĖ KIŽIENĖ

(„Laiškų Lietuviams“ konkurse
premijuotas straipsnis)

ASIKEITUSI socialinė ir ekonominė gyvenimo santvarka per eilę metų, atrodo, vis daugiau įneša pasikeitimų ir į šeimų gyvenimą. Šeimos nariai nustojo kreipti dėmesį į jiems paties Kūrėjo įdiegtas

— Pasivėlinai? Kodėl?

— Nes tu myli kitą. O aš — tave.

— Bet, Algi, tas kitas tai — tu... —

Juokdamasi ir verkdamą, pati nežinau kaip atsiradau jo glėby. Viską išsiaiškinom. Ir savo meilę ir netikrumą, susidėjusį dėl tos susipynusios draugystės su Vytu. Apie ateitį dar nekalbėjom. Bet žinojom, kad ji bus mudviem bendra.

Žiūrėdama į spindintį Algio veidą, į jo švelnias akis, prisiminiau, kad kadaise maniau jį nedailų, pilku debesiu lyginau prie Vyto - saulės... Bet ta saulė pasirodė besanti tik šaltas mėnulis... Buvau laiminga, kad mano širdis praregėjo, kad išvelgė už tariamojo debesies tikrosios meilės vertą žmogų.

pareigas bei teises, tuo sukeldami įvairias šeimos problemas, privedančias prie šeimų iširimo. Jeigu, sociologų teigimu, šiuo laiku viena iš trijų šeimų šiame krašte baigiasi skyrybomis, tai, be abejo, verčia susirūpinti ir ieškoti darnaus sugyvenimo kliūčių, kad būtų galima jas šalinti. Ypač skaudu dėl to, kad ši liga jau suspėjo paliesti ir ne vieną lietuvišką šeimą. Jau 1948 m. gegužės mėn. 7 d. Amerikos teisininkų sąjunga savo konferencijoje, svarstydamą šeimos klausimus, priėjo išvados, kad šeimos daugiausia pakrinka dėl vyro ir žmonos ar kurio nors vieno jų charakterio trūkumų, tų neigiamų būdo savybių, kurių jie neįstengia taisyti. Šiuo kartu gal reikėtų paliesti vieną šeimos narį — žmoną, ir panagrinėti bent porą jos charakteryje pasitaikančių negerovių, kartu iškeliant teigiamas savybes, kuriomis tos negerovės šalinamos.

Kai kurios modernios moterys, ypač šiame krašte, nenori suprasti, kad "vyras yra šeimos galva, moteris — širdis". Laikydama vyrą autoritetu, žmona mano pažeidžianti savo teises, skaito save lyg žemesnę, net vergę. Prisiklausiusi klaidingų moters "išlaisvinimo" (emancipacijos) teorijų, ji

stengiasi vyro vadovavimą paneigti, tuo pačiu pasipriešindama Kūrėjo nustatytai tvarkai, taip tiksliai perduotai Šv. Povilo laiške efeziečiams:

"Vyras — moters galva, kaip Kristus yra Bažnyčios galva. Bet kaip Bažnyčia yra pasidavusi Kristui, taip ir moterys tebūna visame pasidavusios savo vyrams" (Efez. 5, 23-24). Popiežius Leonas XIII savo enciklike "Arcanum divinae Sapientiae" tai paryškina sakydamas: "Vyras yra šeimoje pirmaujas ir moters galva. Šita tačiau, kadangi yra kūnas iš jo kūno ir kaulų, turi vyrui pasivesti ir jojo klausyti, bet ne kaip tarnaitė, o kaip jojo draugė. Tasai gi klusnumas turi būti ir garbingas, ir žmogui priimtinas. Kaip įsakančioji, taip ir klausančioji pusė turi vykdyti savo pareigas, nuolat vadovaujantis dieviškąja meile, nes juk viena pusė pavaduoja Kristų, kita — Bažnyčią".

Iš čia matyti, jog niekas nereikalauja, kad moterys akiai paklustų vyrams, niekas joms nedraudžia padiskutuoti vieną ar kitą šeimoje iškilusį klausimą, niekas nevaržo pareikšti savo nuomonę, tačiau, kada aplinkybės reikalauja galutinio sprendimo ir kada vyro ir žmonos nuomonės nesutampa, jei tai nepažeidžia mūsų krikščioniškųjų įsitikinimų ir Kristaus nustatytų dorovės dėsnių, moteris turėtų nusileisti. Norėjimas parodyti savo "aš", "pastatyti ant savo", nesiskaitant su vyro nuomone, to, kurį jau pati prigimtis ir dieviškieji įstatymai parinko būti šeimos autoritetu ir jos interesų sprendėju, dažnai veda prie šeimos pakrikimo. Moteris savo nuolankumu jausdamasi pažeidusi savo išdidumą, sunkiai supranta, kad tas išdidumas dažnai gali pažeisti vyro žmonos sugyvenimo darnumą. Nuolankumas, tačiau, moterystės ryšius

gali tik sustiprinti ir moterį vyro akyse dar daugiau iškelti.

"Ar jūs norite būti tikrai dideliais? Tai pradėkite nuo nuolankumo. Ar norite pastatyti aukštus mūrus? Tai visų pirma mąstykite apie nusižeminimo pamatus" (Šv. Augustinas).

Arba vėl:

"Puikybė angelus pavertė velniais, nuolankumas žmones paverčia angelais".

Teko nugirsti vienos poros pasikalbėjimą. Vyras pakviečia žmoną vakare nueiti į kiną ir pasako kokį filmą jis norėtų pamatyti. Žmona tuoj pat pareiškia savo "veto", nes ji norinti pamatyti visai kitą filmą ir, jei vyras neisias ten, kur ji pageidaujanti, ji visai neisianti. Gal atrodo smulkmena, tačiau iš smulkmenų susideda visas gyvenimas. Stambios, šakotos problemos ir jų sprendimas iškyla rečiau, o smulkūs, menki reikalai sutinkami kasdienos gyvenime. Ši moteris galėjo pasakyti švelniai ir gražiai, kad ji pageidautų pamatyti visai kitą filmą, tačiau juk jai nesudarytų didelio skirtumo nuėjus ten, kur vyrui įdomiau. Po švelnaus ir gražaus susitarimo ji nė nepastebės, kad jos vyras, jei jau ne šį kartą, tai kitą, sudarys sąlygas jos norus patenkinti. O jei tai ir neįvyktų, argi iš to reikėtų daryti tragediją, rodyti užsispyrimus?

Dažnai iš smulkmenų šeimoje kyla didžiausi barniai ir piktumai. O supykusi moteris tikrai nustoja savo įgimto moteriškumo. Štai kaip pikta moterį vaizduoja Šv. Raštas (Senasis Testamentas) savo Pamokymuose:

"Nėra piktesnės galvos už angies galvą, ir nėra pykčio, kurs perviršytų moters pyktį. Geriau pasilikti su liūtu ir slibinu, kaip gyventi su pikta moterimi. Moters piktumas pakeičia jos iš-

vaizdą ir daro jos veidą tamsų kaip lokio, taip, kad ji išrodo lyg maišas" (Ekli. 25, 22-24).

Arba vėl:

"Pikta moteris, kaip jaučių jungas, kurs šen ir ten juda; kas ją laiko, lygus tam, kurs nutveria kurklį" (Ekli. 26, 10).

Jeigu nuolankumu tramdomas *užsispyrimas*, kantrumu visas ydas ir pyktį galima numalšinti. Kantrybė negali iš viso leisti pykčiui užsižiebt. Ir neturėtų žmona dejuoti, kad to kantrumo iš jos ypatingai šeimoje tikrai daugiau reikalaujama. Juk "kantrumu maldomas kunigaikštis, ir švelnus liežuvis laižo kas kieta" (Pat. 25, 15). Kun. Leonas Kinsella, šešerius metus dirbęs Čikagos Arkivyskupijos šeimų skyrybų teisme kaip vienas iš teisėjų, buvo pakviestas pakalbėti jaunoms mergaitėms apie idealios žmonos savybes. Turėdamas daug patyrimo šeimų problemų sprendime, dar pakalbėjęs su visa eile, jo nuomone, suprantančių savo pareigas žmonių, patvirtino, kad viena iš svarbiausių žmonos dorybių turėtų būti kantrumas. O. Milašius rašė, kad "kantrybė — tai ne sielvartas, ji — meilė". Tai nereiškia, kad mylint nereikia kentėti, bet su meile priimtas sielvartas pakeičia jo esmę.

Šeimos kelias — tai ne lengvatų kelias, tai kelias, reikalaujantis ne tik kantrybės ir nuolankumo, bet kančios ir aukos. Kažin ar įmanoma rasti šeimą, kuri, vykdydama jai skirtas pareigas, išvengtų aukos? Moteris, kuriai pasiaukojimas yra svetimas, veltui tampa žmona ir motina. Tačiau pasiaukojimas, nuolankumas, kentėjimas, persunkti meile, lengviau pasiekiami.

O "meilė yra kantri, maloninga. Meilė nepavydi, nesielgia sauvalingai, nesipučia. Ji yra nesididžiuojanti,

neieško savo naudos, nesusierzina, neįtaria piktumu, nesidžiaugia neteisybe, o džiaugiasi tiesa; visa nukenčia, visa tiki, visa ko viliasi, visa pakelia" (Kor. 13, 4-7).

Kiek daug žmonai tenka pakelti tada, kai jos vyro žiaurumas žeidžia ją diena iš dienos ne tik dvasiniai, bet ir fiziniai. Čia jau ji viena savo jėgomis nieko negalėtų padaryti, bet kada jos kančia ir auka, kada jos meilė laikosi tikėjimo, kaip anas voratinklis virš jo besidriekiančio siūlo, tada ji sugeba savo širdyje skausmo įrėžtą tuštumą pripildyti, lyg ta sužeista jūrų sraigė, kuri savo žaizdą užtaiso perlu. Poetai, rašytojai, filosofai aprašo, apdainuoja moteris kaip gražiausius Dievo kūrinius, kurias kaip tik puošia šis įdiegtas sugebėjimas daug ką pakelti, aukotis, nusileisti. Jie džiaugiasi, kad moterims Aukščiausiojo duota jėga kitus suprasti, atjausti, paguosti, kad jų švelnumas, Šv. Rašto žodžiais tariant, prilygsta "mylimiausiai stirnai ir meilingiausiam oželiui" (Pat. 5, 19). Taigi, moterys neturėtų teisės šias visas gražias savybes prarasti, reikalaujamos klaidingos lygybės su vyrais, mėgindamos pasidaryti panašiomis net savo išvaizda į juos.

Viešpats, kurdamas pasaulį ir žmones jame, nerūšiavo, kuris bus aukštesnis, kuris žemesnis. Jis tik kiekvieną padarė skirtingu ir paskyrė skirtingą misiją žemėje. Tai suprasdama moteris turėtų ugdyti ir puoselėti savybės, kurios tik jai priklauso, kad vėl būtų gražintas į šeimas ir gyvenimą tikrasis moteriškumas ir pripažintas jo kilnumas, be kurio net kultūra praranda grožį, persisunkia materializmu, darosi nepadori. Tik ten, "kur vyras didžiaproty, o moteris kilniaširdė — turim didžiąją gyvenimo harmoniją" (A. Sušinskas).

PAŽINKIME MARITAINĄ

*

A. TAMOŠAITIS, S. J.

MODERNUSIS MOKSLAS IR PROTAS. Lygiai prieš 50 metų šituo vardu pasirodė spaudoje pirmasis Jokūbo Maritaino straipsnis. Šiandien jo autorius laikomas bene žymiausiu krikščioniškosios kultūros atgimdytoju. Prel. M. Krupavičius turi pagrindo sakyti, kad jo raštais išsiauklėjo ir išsiugdė savo pasaulėžiūrą ištisos katalikiškosios inteligentijos kartos. Vedami pagarbos ir padėkos tam didžiam katalikų mintytojui, šitos gražios sukaties proga "Laiškai Lietuviams" nori jį pristatyti savo skaitytojams. Ne sausų datų ir išleistų veikalų išvardinimu, o konkrečiais ir pilnais įtampos įvykiais, iš kurių jo gyvenimas buvo nuaustas.

1. "Jie neatsako i mano klausimus!"

Maritainas gimė Paryžiuje 1882 m. Brolių neturėjo, tik vieną seserį. Tėvas, flegmatiško temperamento advokatas, maža tesirūpino savo katalikų religija. Abu vaikai, Jokūbas ir Joana, buvo pakrikštyti motinos tikėjime — protestantais. Po kelių metų įvyko skyrybos. Mėgstaš ramybę juristas išsikėlė į savo gimtinę Burgundijoje, palikdamas vaikus žmonai. Jo rolė sūnaus auklėjime labai menka.

Motina buvo nulipdyta iš visai kitokio molio. Neveltui buvo garsiojo prancūzų kalbėtojo, valstybininko ir patrioto, Julio Favre, duktė. Iš jo buvo paveldėjusi nenumalšinamą laisvės dvasią, karštą tikėjimą žmonijos pažanga ir drąsą savo nuomonės gynimą. Nors gimė katalike, vėliau perėjo pas liberaliuosius protestantus. Pakrikštydino vaikus vien dėl to, kad toks buvo paprotys. Jokūbas ir Joana augo veik be jokio religinio auklėjimo. Katalikų tikėjimo motina ypač ne kentė kaip tariamo pažangos stabdžio ir žmogaus laisvės varžto.

Tokie tad buvo tėvai. Niekas nebūtų tikėjęs, kad iš tokios šeimos išaugs didis katalikų filosofas. Bet priežodis neveltui sako: žmogus šaudo. Dievas kulkas nešioja.

Jokūbas iš pat mažens pasireiškė žinių troškimu ir proto veiklumu. Gimnazijoje buvo mokytojų priekaištingai kaltinamas karščiu diskutuoti, apie ką klausimas beiškiltų. Mokykloje pateikti faktai jame visada iššaukdavo norą žinoti, kodėl taip yra. Bet į jo klausimus būdavo atsakoma arba šypsniu, arba išverstomis akimis, arba subarimu, kad drįsta klausti. Savo at-

siminimuose Maritaino žmona rašo, kad šešiolikmetis jaunuolis kartais imdavo itūžęs voliotis namie ant grindų, nerasdamas į savo klausimus atsakymo.

Mūsų daugumai pasaulio prasmė, žmogaus tikslas, blogio problema — klausimai, kurie vargino žmoniją nuo pat jos lopšio — yra atsakyti ir atsakymai jau pradžios mokykloje įkalti į galvą. Dėl to jie mūsų per daug nedomina. Mums tad sunku išivaizduoti, kaip gaivališkai tokie klausimai gali kilti ir paprastai kyla jaunuose protuose, bręstančiuose be religinio auklėjimo. Jokūbas nekantriai laukė tos dienos, kada peržengs Sorbonos slenkstį. Gimnazija buvo juk vien paruošiamoji mokykla. Dėl to negalėjai iš jos laukti, kad patenkintų tiesos ir tvarkos ieškantį protą. Bet tenai, pasaulinio garso universitete, dalykai stovės visai kitaip!

2. Kartus apsimylimas universitete

Sorbona žiauriai apvylė Maritaino viltis. Turime nepamiršti, kad praėjusio šimtmečio pabaiga buvo auksinis pozityvizmo amžius, o Prancūzija — jo kūrėjas, Augusto Comto, tėvynė. Pozityvizmo filosofijai būdinga, kad pripažįsta vien pojūčiais arba instrumentais apčiuopiamus faktus. Iš kur jie kyla, dėl ko tokie yra, pozityvistas nežino ir nesirūpina žinoti, nes priežastis, tikslas, paskirtis yra, jo nuomone, juokingos žmonių išsigalvotos metafizinės abstrakcijos. Nauji to meto technikos ir chemijos atradimai dar labiau išstūmė metafiziką į nepraktišką, atgyvenusių dalykų sąšlavyną. "Pažanga!" — buvo visur girdimas šūkis.

Sorbonos universitetą pozityvizmas buvo gerte pergėręs. Savaime aišku, nė vienas iš Maritaino "klausimų" nebuvo tenai traktuojamas. Kad ir kaip

profesorių nuomonės skyrėsi kitose srityse, viename dalyke visi vienin-gai sutarė — kad tikro vardo mokslas galimas, vien tyrinėjant apčiuopiamus dalykus, ir kad ieškoti ko sužinoti už jų ribų reiškė gaišinti laiką niekam. Viena dieną jauna studentė, busimoji Maritaino žmona, rado pakankamai drąsos pasakyti vienam iš savo instruktorių, jog visi tie laboratorijų daviniai yra puikus dalykas; tačiau ji norėtų pažinti gamtą kitokiu būdu — jos priežastį, esmę, paskirtį. "Bet tai juk mistika!" — sušuko pasipiktinęs profesorius. Jau pats žodis "tiesa" tiems profesoriams labai nepatiko ir niekad nebuvo ištariamasis nenusišypsojus.

Raisa Umansovaitė buvo tos studentės vardas. Gimė Rusijos žydų šeimoje ir, dar vaiku būdama, atvažiavo į Paryžių drauge su savo tėvais ir seseria Verute. Ši aukšto intelekto mergaitė taip pat buvo įstojusi į Sorboną, ieškodama atsakymų į ją kankinančius klausimus. Būdami panašaus galvojimo, susidraugavo su Maritainu. Nežiūrint sužieduotųjų, abiejų proto sąmyšis augo, stumdamas abu į nusiminimą. Jiedu nebuvo iš tų, kurie gali, kaip jųjų profesoriai ir daugelis draugų studentų, išspręsti savo klausimus, patraukydami pečiais, ir po to ramiai sau skonėtis gyvenimu. Viena dieną net planavo nusižudyti. Jei jie buvo vien mašinos, nežinančios, iš kur atsirado nei kur eina, gyvenimas buvo absurdiškai beprasmiš!

3. Du vyrai pavarde B.

Tie slegią abejojimo ir netikrumo debesys buvo staiga nuginti šalin. Vienas jųjų draugų, rašytojas Peguy, matydamas jaunuosius sužieduotinius didžiai nusiminusius, patarė nueiti pasiklausyti filosofo Bergsono paskaitų.

Paklausė ir grįžo pilni entuziazmo. Bergsono teikiama pozityvizmo kritika, pasisakymas už pojūčius peržengiančias realybes ir proto galią jas pasiekti nuritino tarsi sunkų akmenį nuo jų krūtinės. Grįždavo iš jo paskaitų, tarsi naujai gimę.

Tačiau gaivinanti Bergsono filosofijos įtaka buvo vien laikinė. Ji atstatė Jokūbe ir Raišoje metafizikos vertę ir garantavo, jog žmogaus protas gali pasiekti tiesą. Tačiau, pačios tiesos, taip karštai abiejų ieškomos, nedavė. Dėl to ir pirmasis Maritaino veikalas, *"Bergsoniškoji filosofija"*, yra griežta Bergsono minties kritika. Tiesą jiedu pasiekė per kitą žmogų — rašytoją Bloy.

Kartą, netrukus po vestuvių, Maritainui su žmona atsitiktinai pakliuvo į rankas viena Bloy knyga. Autoriaus nuginkluojas nuoširdumas, gyvas tikėjimas ir uolus teisybės ieškojimas padarė jiems gilų įspūdį. Savotiškas žmogus buvo tasai Bloy. Be kompromisų ir be baimės atakavo politines, ekonomines ir dorovines pasaulio negeroves. Lygia drąsa pliekė tai, kas buvo pigu ir nusigyvenę Bažnyčioje. Net aukščiausi hierachijos šulai nebuvo saugūs nuo plunksnos, jei Bloy rado juos vertus papeikimo. Tačiau drauge iš kiekvieno jo raštų puslapio dvelkė mylinti širdis. Jaunavedžiai vėliau perskaitė keletą dienoraščių, kuriuose Bloy aprašė savo skurdą: gyveno vargingoje palėpėje, pragyveno dalinai iš išmaldų.

Jausdami pagarbą ir užuojautą tam "Dievo piligrimui", kaip Bloy save vadino, pasiuntė jam truputį pinigų, lydimų nedrąsaus laiško. Jiems atrodė skaudi neteisybė, kad toks plunksnos genijus turi taip skaudžiai gyventi. Bloy iš širdies padėkojo (tą patį rytą turėjo skolintis pinigų, kad turėtų su

šeima ko pavalgyti pietums) ir pakvietė Maritainus apsilankyti. Taip gimė draugystė, atvedusi juos į Katalikų Bažnyčią. Tačiau dalykai nevyko staiga. Tapti katalikais juk reišė grįžti į viduramžių "tamsumas"! Bažnyčia gi buvo nusistačiusi prieš žmonijos "pažangą"! Toks žingsnis, be to, nutrauktų daugelį brangių pažinčių ir, kas blogiausia, atvertų prarają tarp jų ir tėvų! Bloy nedarė nieko jiems atversiti, įtikinti. Jis paprasčių paprasčiausiai pastatė prieš juos šventumo grožį. Skaitydavo jiems iš didžiųjų mistikų, iš šventųjų gyvenimų ir darbų. Klausantis juos užkrėsdavo Bloy entuziazmas. Tačiau pirmoje eilėje juos traukė ir žavėjo paties Bloy gyvenimas.

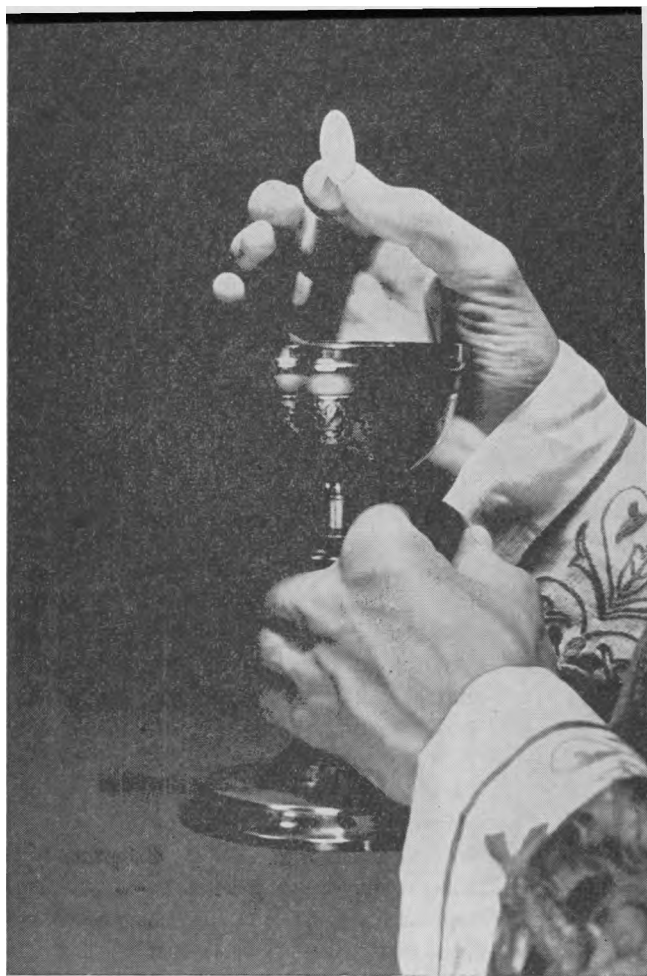
Didžiausia kliūtis prašyti krikšto mūsų jaunavedžiams buvo klaidingas įsitikinimas, kad, tapę katalikais, turės amžinai atsisveikinti su bet kokia intelektualine kūryba. Bet jie apsisprendė, nors širdis sruvo krauju — atsisakyti filosofijos dėl tiesos! 1906 m. trejukė — Maritainas, žmona ir žmonos sesuo Verutė — buvo pakrikštyti, Bloy stovint šalia krikšto tėvu.

4. "Vargas man, jei neskelbsiu Akviniečio!"

Dar tais pačiais metais Maritainas išvyko į Vokietiją gilinti pradėtų biologijos studijų. Visų trijų naujakrikščių širdys buvo pilnos džiaugsmo. Tačiau netrūko ir bandymų. Maritaino žmonos tėvams abiejų dukterų krikštas reiškė ne tikėjimo aktą, o žydų tautos išdavimą. Motinai žinia apie sūnaus tapimą kataliku irgi buvo netikėtas smūgis. Į jį žiūrėjo kaip į fanatikų kunigų suvedžiojimą, kurį buvo pasiryžusi, žūt būt, atitaisyti.

Grįžęs po studijų į tėvynę, Maritainas sudėjo dar vieną auką tiesai. Įsigytas diplomą davė teisę dėstyti bet

Senojo Testamento Dievui aukojamos aukos buvo tik Naujojo Testamento Mišių aukos šešėlis. Ir Velykų avinėlio valgymas buvo tik Kristaus kūno ir kraujo priėmimo labai neryškus atvaizdas. Tobuliausiai Mišių aukoje dalyvauja tie, kurie drauge su kunigu priima Komunią — tai taip pat tam tikra prasme priklauso prie aukos esmės.

kuriame Prancūzijos universitete, o gabus protas garantavo puikią karjerą. Tačiau jaunas profesorius matė, kad negalės laisvai dėstyti to, ką tikėjo. Po nekurio svyravimo pasiryžo atsisakyti profesoriaus katedros ir pragyvenimui stojo darbininku į knygų leidyklą. Gal šiandien nieko ir nebūtume žinoję apie Maritainą, jei jo gyvenimo kelyje nebūtų pasirodęs dar vienas reikšmingas žmogus.

Konvertitai paprastai pilni entuziazmo. Skaitydamas šventųjų gyvenimuose apie vadovo rolę, Maritainas panoro pats turėti dvasios vadą. Buvo rekomenduotas domininkonas Tėvas Clerissacas. Vienas iš pirmųjų jo patarimų buvo skaityti šv. Tomą. Ėmus skaityti, Maritainui nušvito akys. Filo-

sofija buvo suderinama su katalikybe! Dar daugiau — sujungė visus dalykus į tobulą harmoniją, kiekvienam nurodyma savo vietą gamtinėje ir antgamtinėje Žodžio šviesoje, per kuri visa buvo sukurta! Pirmaisiais metais po krikšto Maritaino idealas buvo ramus, pasitraukęs gyvenimas. Dabar jo šūkis pradeda skambėti visai kitaip: "Vargas man, jei neskelbsiu šv. Tomo!" -Ižvelgė, kad jo gyvenimo uždavinys bus nešti šv. Tomo Akviniečio mokslą už vienuolynų ir seminarijų sienų — į modernųjį pasaulį.

1910 m. parašė minėtą pirmąjį straipsnį, *"Modernusis mokslas ir protas"*. Į jį sudėjo visą savo intelekto aistrą. Buvo suradęs tiesą, ir dabar jį tiesiog siutino matyti, kaip daugelis

filosofų grabaliojo tamsoje, kai atsakymai buvo čia pat po nosimi. Jei jie neįstengė tos tiesos pamatyti, buvo pasiruošęs įvaryti ją pro jų kiaušus! Straipsnis sukėlė nemaža dėmesio. Netrukus buvo pakviestas dėstyti filosofijos Versalio kolegijoje, paskui Paryžiaus Katalikų Institute. Neretai praleisdavo ištisas naktis, ruošdamas studentams paskaitas. "Tas naujoko uolumas praeis, mano bičiuli. Tikrai praeis", šypsojosi kolegijos direktorius. Uolumas nepraėjo, tik tapo dar kietesnis. Dingo vien aitrus, sarkastiškas stilius, palengva, nuskaidrėjęs ir ėmęs ieškoti bei pripažinti, kas priešininke teisinga.

5. Šuolis į žmoniją smaugiančias problemas

Tokiu būdu prasidėjo dviguba Maritaino gyvenimo profesija — rašytojo ir paskaitininko. Ilgoką laiką užsiėmė vien abstrakčiais dalykais — logika, kritika, metafizika. Gal prie jų taip ir būtų pasilikęs, jei ne *Action Française* krizė, perjungusi jo minties traukinį ant kitų bėgių. *Action Française* buvo politinis sąjūdis, kuriam priklausė nemaža katalikų, net dvasiškių, gudriai prigautų sąjūdžio vado Maurraso. 1926 m. sąjūdis buvo Pijaus XI-jo pasmerktas. Faktas, kad Bažnyčia — o jis gi buvo jos narys — galėjo ir, prireikus, įsikišti į politinius dalykus, pastūmėjo Maritainą susidomėti politine - visuomenine sritimi.

Kitais metais pasirodė jo veikalas apie Bažnyčios ir Valstybės santykius, "*Primaute du spirituel*". Su juo Maritaino dėmesys vis daugiau nukrypo į praktinę filosofiją — dorovinius, visuomeninius, politinius klausimus. Žmonės tapo jo galvojimo centru, krikščioniškasis humanizmas — jo pagrindinė idėja. O šimtmečio ketvirtadalis, kurs

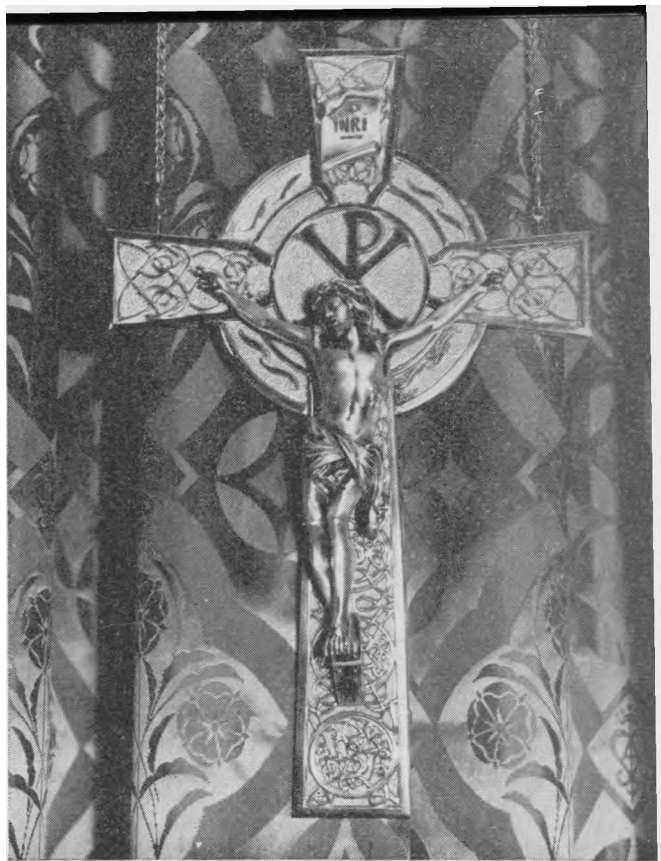
po toėjo, davė jam gausios medžiagos pamąstyti! Jis buvo gigantiškos ekonominės depresijos liudininkas. Matė, kaip Italijoje kilo fašizmas, Vokietijoje — nacizmas, o Rusijoje ištvirtino komunizmas. Buvo priverstas stebėti naujo Pasaulinio karo išsiveržimą ir baisumus. Gavo matyti Jungtinių Tautų įsteigimą ir pasaulio suskilimą į laisvas ir geležine uždanga sukaustytas šalis.

Darbas naujame bare sukėlė nemaža priešų. Pasmerktos *Action Française* nariai apkaltino jį kone kiekviena erezija, kokia tik buvo pasirodžiusi Bažnyčioje nuo pat apaštalo laikų. Kai kurie darė žygių, kad jo raštai būtų Šventojo Sosto pasmerkti, o jis pats pašalintas iš Katalikų Instituto. Nuo to meto Maritainui niekad netrūko nei įtūžusių kritikų, nei gerbiančių draugų, tiek Bažnyčioje, tiek už jos ribų.

Jo darbas neapsiribojo Prancūzija. Buvo kviečiamas skaityti paskaitų į visą eilę kitų kraštų. 1933 m. pirmą kartą lankėsi Jungtinėse Valstybėse ir čia, kaip pats pasakoja, skaitė pirmą paskaitą angliškai, nemokėdamas dar nė vieno tos kalbos žodžio! Pasiseikimas buvo toks, kad turėjo kone kasmet sugrįžti. Laimė, kad II-is Pasaulinis karas Maritainą užklupo kaip tik Amerikoje vieno tokio vizito metu. Kitaip vargu šiandien būtų gyvųjų tarpe. Vokiečiams užėmus Paryžių, vienas pirmųjų Gestapo žingsnių buvo prisišatyti į jo butą kratai ir areštui. Mat, savo raštais buvo pataikęs, kur naciams ypatingai sopėjo.

Dabar Maritainas su žmona ir svaime Vera, savo ilgamete sekretore, yra apsigyvenęs Princetone, N. J., ir atsidėjęs kilniam plunksnos darbui. Būdinga, kad jo visuomeninė - politinė mintis jungia abi lietuvių krikščionių sroves, šiaip daug kur nesutariančias

Mišios yra Kristaus kryžiaus aukos mistinis atnaujinimas, todėl ant kiekvieno altoriaus turi būti kryžius, kuris primena didžiąją Kalvarijos auką.

— Krikščionis Demokratas ir Lietuvių Fronto Bičiulis. Jo raštus šiltai rekomenduoja abiejų pusių žmonės — J. E. vysk. Brizgys, prel. M. Krupavičius, L. Dambriūnas, A. Maceina. Kiekvienas lietuvis inteligentas, vertas to vardo, turėtų būti bent kai ką iš Maritaino raštų skaitęs. Juos galima rasti kiekvienoje didesnėje viešojoje bibliotekoje. Neturintiems daugiau laiko rekomenduotina vykusiai atrinktos jo raštų ištraukos vienoje knygoje, *"The Social and Political Philosophy of Jacques Maritain"* by Evans & Ward (New York, Scribner, 1955).

6. Penki atradimai

Peržvelgę Maritaino gyvenimą, matome, kad jo asmenį ir darbą subrandino penki atradimai.

Pirma, Maritainas atrado *žmonijos be Dievo skurdą*. Sorbonoje pats per-

gyveno, kokia klaikiai beprasmė žmogaus "pažanga", einant tolyn nuo Dievo. Štai dėl ko jo raštuose taip dažnai nurodoma į humanizmo tragediją, kurio centre stovi ne Dievas, o žmogus.

Antra, Maritainas atrado *tiesą*. Švystelejo jina i jo jauną protą iš nusiminimo gelmių. Štai dėl ko tiesa užėmė jo gyvenime centrinę vietą. Dėl jos atsisako profesūros, draugysčių, net paties mokytojo Bergsono, parodžiusio jam kelią iš Sorbonos labirinto.

Trečia, Maritainas atrado *Bažnyčią*. Yra faktas, kad konvertitai daug giliau išvelgia ir išgyvena mūsų tikėjimo lobius. Štai dėl ko jo primygtinas raginimas šiandieninei krikščionijai persunkti visą kultūros gyvenimą evangelijos dėsnių gaiva.

Ketvirta, Maritainas atrado šv. *Tomą*. Iš pat mažens jo protas troško šviesos ir tvarkos. Štai dėl ko šv. To-

rūpimieji klausimai

ŽMOGAUS LAISVĖ IR DIEVO MALONĖ

JUOZAS VAIŠNYS, S. J.

Gerbiamasis Redaktoriau,

NORĖČIAU gauti Jūsų atsakymą į kai kuriuos mane varginančius klausimus. Šv. Rašte yra pasakyta: "Niekas negali ateiti pas mane, jei Tėvas, kurs yra mane siuntęs, jo nepatrauks, ir tą aš prikelsiu paskutinę dieną" (Jon. 6, 44). Man atrodo, kad čia Kristus labai aiškiai sako, jog tik tas gali būti išganytas, kurį pats Dievas į išganymą traukia, tai reiškia, kuris yra išganymui skirtas. Dažnai tenka girdėti žmones sakančius: "Tavo pastangos ir maldos nieko nereiškia — kur Dievas tave pasky-

mo filosofija rado jame tokį stiprų atgarsį. Akviniečio dėsnių pritaikymas moderniajam pasauliui tapo jo gyvenimo uždaviniu.

Penkta, Maritainas atrado *žmogų*. Ilgoką laiką gyveno tarp žmonių, nekreipdamas į juos daug dėmesio, pasinėręs į abstrakčias metafizikos problemas. *Action Française* įvykiai pasuko jo galvosena į kita kryptimi. Štai dėl ko dabar Maritaino pagrindinė tema yra žmogus, o jo svarbiausias veiklas — "*Pilnutinis Humanizmas*".

rė, ten ir būsi". Tad atrodo, kad Dievas jau nuo amžių vienus žmones yra paskyręs išganymui, o kitus pražūčiai. Tad kam reikia maldos, gerų darbų ir žmogaus pastangų? Juk Dievas viską tvarko ir viską žino. Net ir patarlė sako, kad "be Dievo žinios nė plaukas nenukrinta žmogui nuo galvos". Todėl man atrodo, kad žmogų viena ar kita kryptimi neša Dievo galybė, lyg menką ir lengvą šapelį galinga upės srovė. Jis negali atsispirti ir krypties pakeisti.

Laukianti Jūsų atsakymo,

M. V

Gerbiamoji Ponia,

Savo laiške Jūs palietėte gana sunkų klausimą, kuriam išspręsti yra laužę galvas ir diskutavę žymiausi filosofai ir teologai. Tačiau šis klausimas yra labai sunkus tik tada, kai norima suprasti pačius giliausius jo filosofinius bei teologinius pagrindus. Per daug nesigilinant į filosofines bei teologines problemas, žmogaus laisvos valios ir Dievo malonės suderinimas nėra jau toks sunkus. Ir toji Jūsų minėta šv. Rašto citata būtų buvusi lengvai suprantama, jeigu būtumėte

paskaičiusi arkiv. J. Skvirecko paaiškinimą lietuviškame Naujojo Testamento vertime. Ten yra aiškinama, kad "patraukti" nereiškia jokios prievartos, tas traukimas tai yra Dievo malonės veikimas, apšviečiant žmogaus protą ir sustiprinant valią. Jeigu žmogus nenori, tai Dievas prievarta savo malonės jam neprimeta ir jo netraukia. Dievas duoda savo malonę, traukdamas žmogų prie savęs, tik tada, jei žmogus to nori ir laisvai sutinka.

Gimtoji nuodėmė yra pažeidusi žmogaus prigimtį, šiek tiek aptemdydama jo protą ir susilpnindama valią. Tad žmogus, gyvendamas šioje žemėje, vien tik savo jėgomis nepajėgtų išsilaikyti pašvenčiameje Dievo malonėje ir išvengti didesnių moralinių suklupimų. Todėl jam yra būtinai reikalinga kokia nors pagalba iš šalies. Toji pagalba ir yra veikiančioji arba padedančioji Dievo malonė. Ši Dievo malonė apšviečia žmogaus protą ir sustiprina valią, kad jis galėtų išsilaikyti sunkių nuodėmių ir išsilaikyti pašvenčiameje Dievo malonėje. Šios Dievo pagalbos žmogus turi prašyti arba bent jai nespriešinti. Jeigu Dievas prievarta žmogui ją užmestų, tai pažeistų jo laisvą valią. Dievas kartą davė žmogui laisvą valią, todėl jos niekad neatima ir nepažeidžia. Jeigu žmogus laisvai nepriima Dievo malonės, prievarta jos Dievas neuždeda. Iš to yra labai aišku, dėl ko žmogus turi melstis ir Dievo malonių prašyti, nors Dievas pats gerai žino, ko žmogui trūksta.

Tad išganymui yra būtinai reikalinga ir Dievo malonė ir žmogaus pastangos bei sutikimas malone naudotis ir su ja veikti. Šioje žemėje gyvenantį žmogų galime prilyginti vaikui, kuris moka vaikščioti, bet yra dar la-

bai silpnas ir neįgudęs, todėl dažnai krinta ir susižeidžia. Jam yra reikalinga tėvo ar motinos pagalba. Jie turi jį paimti už rankos ir vesti. Dievo malonė taip pat yra labai panaši į žmogaus vedimą už rankos. Dievas žmogaus prievarta neima ir neneša, bet tik veda. Nuo žmogaus priklauso, ar jis Dievui duos savo ranką ar ne, ar vedamas paskui Jį eis, ar ištrauks iš Jo savo ranką ir eis, kur jam patinka.

Tad aišku, kad Dievo malonė nepanaikina žmogaus laisvos valios. Net ir pati malonė priklauso nuo žmogaus laisvos valios, nes Dievas ją duoda tik norinčiam, prašančiam ir nespriešančiam. Tik kalvinistai ir kitos protestantų sektos sako, kad jau nuo amžių pradžios visi žmonės yra paskirti arba išganymui arba pražūčiai, ir žmogus jokiais savo pastangomis čia negali nieko pakeisti: jeigu jis yra Dievo paskirtas išganymui, tai ir bus išganytas, nesvarbu, koks būtų jo gyvenimas, o jeigu yra paskirtas pražūčiai, tai ir pražus, nors ir kažin kaip stengtųsi, melstųsi ir darytų gerus darbus. Katalikų Bažnyčia tokį mokslą, vadinamą predestinacija, griežtai smerkia ir aiškiai moko, kad žmogaus išganymas priklauso nuo jo paties pastangų ir nuo jo veikimo su Dievo malone. Ir dvasine prasme yra teisinga patarlė, sakanti, kad "kiekvienas žmogus yra savo laimės kalvis".

Dievo žinojimas, kaip žmogus pasielgs, taip pat neturi jokios įtakos laisvai valiai. Dievas, galima sakyti, yra lyg veidrodis, kuriame atsispindi visa praeitis, dabartis ir ateitis. Dievas žino ir mato kiekvieną buvusį, esamą ar būsimą įvykį, bet visa tai vyko, vyksta ir vyks ne dėl to, kad Dievas mato ir žino. Tikrai galima sakyti, kad be Dievo žinios nė plaukas nenukrinta

žmogui nuo galvos, bet juk ne Dievas tuos plaukus nuo galvos nupešiojo, ne nuo Jo žinojimo jie krinta, bet dėl įvairiausių fizinių priežasčių. Jeigu aš matau ateinantį žmogų, tai ne dėl to jis ateina, kad aš matau. Jeigu meteorologai iš įvairių gamtos reiškinių žino, koks bus oras rytoj arba net po keletos dienų, tai juk kiekvienam aišku, kad vienoks ar kitoks oras nepriklauso nuo jų žinojimo.

Bet kai kuriems čia kyla nauja problema. Jeigu Dievas nuo amžių žinojo, kad žmogus savo laisvą valią blogai panaudos ir nepasieks išganymo, tad kam jis tą žmogų tvėrė ir kam jis davė jam laisvą valią? Juk nė vienas protingas tėvas neduoda vaikui peilio ar kito pavojingo įrankio, kuriuo jis gali susižeisti. Bet juk reikia atsiminti, kad ne visi žmonės blogai panaudoja laisvą valią. Yra tiek šventų ir kilnių asmenų, kurių tinkamas ir kartais net heroiškas laisvos valios panaudojimas žavi pasaulį, teikia Dievui garbę ir yra gražus pavyzdys visiems, kuriems

atrodo, kad žmogui yra per sunku laisvą valią naudoti tik gerai tikslui.

Dievas žmogų sutvėrė tokį, kad jis, vartodamas jam suteiktas galias ir naudodamasis Dievo malone, galėtų pasiekti išganymą. Nė vienam žmogui Dievas nepašykštėjo to, kas būtinai reikalinga išganymui. Tad jeigu žmogus vis dėlto išganymo nepasiekia, yra kaltas tik jis pats. Mes negalime kaltinti fabriku, dirbančių automobilius, traukinius ir lėktuvus, dėl to, kad kartais įvyksta automobilio nelaimė, traukinio katastrofa ar lėktuvo avarija. Jeigu žmonės, tomis susisiekties priemonėmis naudodamiesi, būtų pakankamai atsargūs ir rūpestingi, tai nelaimių neįvyktų. Tad ir žmogaus laisva valia yra nuostabi Dievo duota priemonė pasiekti laimingą amžinybę. Jeigu žmogus jos nepasiekia, jeigu jo gyvenime įvyksta fatališka katastrofa, tai yra kaltas ne laisvos valios davėjas, bet pats žmogus, kuris neatsargiai ir nerūpestingai ja naudojosi.

L Ū Ž I S

NIJOLĖ JANKUTĖ

**Sulaužei, Viešpatie, mane kaip rykštę liauną žilvitinę,
Kuri, palenkta rankų, šmaikščiai vėl atsitiesia
Ir stygos virpesiu į veidą kerta.**

**Taip jau ne vieną kartą tavo veidas buvo
Piktais ir perštinčiais ruožais išrašinėtas,
Bet tu šypsojaisi, vis lenkdamas, vis leisdamas išsprūsti,**

**Kol šiandien perlaužei, pasigailėjęs
Beprasmiu blaškymosi mano, ir numetei po savo kojom,
Kad, ašarom įtręšęs dirvą, į medį stiprų aš išaugčiau.**

MIŠKAI KELIASI PER UPĘ

Tu man tarei, kad šita upė mano,
Kad plaukia ji gimimo naujo valandų krantais.
Nematė nieks čia lygumos nei slėnio, nei kur gano,
Tik miškas ošė žodžiu burtais paslėptais.

Dabar miškai tie keliai per sraunią upe
Brastom ir plaustais, apkabinę sietuvas gilius,
Ir partizanų kūnus nešasi, tamsa apsupę —
Viršūnėse užgesusias prieš rytmetį žvaigždes.

Jie kalbasi kur kas tyliau, nei vandens žėri,
Užčiauptom lūpomis vaidilų, pranašų didžių.
Tą niekados nebūtą rytą upėj atsigėrę,
Uolose įkerta kirvius gyventi iš pradžių.

Ir vėlei ošia, tarsi nieko nežinoję,
Paslėpę lapuose lizdus, po šaknimis olas;
Drėgnais šešėliais nuo sausros užtiesia vasarą,
Prigano kaimenes, kaip liūtys, pieningas, žalias.

P O I L S I S

Sustingusiais kristalais popietė spindėjo
Ir nuovargiu alsavo vandenys nuogi;
Šilkinį lopšį lengvo vortinkliu audėjo
Sūpavo virpantys šešėliai žaisdami.

Tu ištiesei man savo delną žydrą, liauną,
Kad jin sudėčiau auką kraujo ir rasos.
Bet pajutau, kaip mano veidą gausiai plauna
Minkšta banga plačiai ištvinusios tamsos.

Ant laikrodžio minutinės rodyklės paukštis
Giedojo tokią giesmę taip, kaip niekada...
Akiračio auksinis žiedas ima glaustis,
Numiršta mano rankoj tavo valanda.

Pabudusi aš jau savęs nebeturėjau;
Keliavo žmonės kažinkur labai labai toli...
Po mano kojom plaukė debesys pavėjui,
Kvietienoj rinko varpas paukščiai keturi.

BEN-HUR

Kai kurie asmenys gavėnioje laisvai užsideda kokią nors ypatingą atgailą: pasiryžta nerūkyti, nevalgyti saldinių arba neiti į kiną. Tai yra girtinas paprotys. Tačiau tiems, kurie pasižada gavėnioje neiti į kiną, mes norėtume duoti dispensą arba patarti, kad jie padarytų išimtį dviems gavėnios rimčiai labai tinkamiems filmams: „Ben-Hur“ ir „Big Fisherman“. Šie du filmai yra tinkami žiūrėti net Didįjį Penktadienį, nes juose vaizduojamos istorinės žmonijos gyvenimo dramos vyksta Didžiojo Penktadienio fone, kai Kristus savo kančia ir mirtimi ant kryžiaus atpirko žmoniją ir savo pavyzdžiu liepė už neapykantą bei persekiojimus atsilyginti meile.

Filmą „Ben-Hur“ geriausiai galima apibūdinti žodžiu „didingas“. Didinga yra šio filmo idėja, didingas pastatymas, didingi vaizdai ir įvykiai. Filmas yra sukurtas pagal generolo Lew Wallace parašytą to paties vardo knygą, išverstą beveik į visas kalbas ir milijonais egzempliorių paplitusią visame pasaulyje.

Šis filmas, įskaitant 15 minučių pertrauką, tęsiasi apie keturias valandas. Jam pagaminti buvo dirbta šešerius metus ir išleista 15 milijonų dolerių. Tai yra pusantro milijono daugiau negu buvo išleista kitam garsiam filmui, vardu „The Ten Commandments“, rodomam dar iki šiol ir jau atnešusiam virš 50 milijonų dolerių pelno. Be abejo, ir tie 15 milijonų, išleisti filmui „Ben-Hur“, yra niekis prieš tą sumą, kuri iplauks po vieno kitų metų.

Filme daugiau ar mažiau pasireiškia šimtai veikėjų, bet svarbiausi yra du: turtingas jaunas žydas Ben-Hur (Charlton Heston) ir romėnų kariuomenės vadas Jeruzalėje Messala (Stephen Boyd). Vaikystėje juodu buvo geri draugai, bet vėliau, kai Ben-Hur nesutiko išduoti savo brolių, žydų patriotų, Messala tapo jo mirtinas priešas ir jam žiauriai atkeršijo, pasmerkdamas jį vergu — irklautoju į ro-

mėnų galerą, o motiną ir seserį įmetė į raupsais užkrėtą požeminį kalėjimą.

Ben-Hurui čia prasidėjo tikras kryžiaus kelias, didžiausi pažeminimai ir neapsakomos kančios, bet visur jis parodo didelę drąsą, tvirtą tikėjimą ir gilų patriotizmą. Po vieno baisaus mūšio su makedoniečių laivynu Ben-Hur išsigelbsti iš degančio laivo ir taip pat išgelbsti laivo admirolą, pirmiau labai nežmoniškai jį kankinusį ir niekinusį. Išsigelbėjęs iš mirties ir iš vergijos, jis tuoj vyksta į Palestiną, kur jam pranešama, kad motina ir sesuo mirusios kalėjime. Čia jis prikalbamas dalyvauti vežimų lenktynėse drauge su savo priešu Messala. Nors Messala vartoja visokias nežmoniškas sukybes, bet Ben-Hur lenktynes laimi ir yra vainikuojamas laurais, o mirtinai sužeistas Messala prieš mirtį jam pasako, kad motina ir sesuo nėra mirusios, bet gyvena, užsikrėtusios raupsais. Ben-Hur jas suranda ir pasiryžta keršyti romėnams, bet patenka tarp minios, kuri sekė paskui Kristų, nešanti kryžių į Kalvarijos kalną. Kristaus žvilgsnis jį paveikia. Kai Kristus miršta, įvyksta daug stebuklų. Taip pat stebuklingai pagyja ir jo motina su seseria. Ben-Hur tampa krikščioniu ir atsiskaito keršto.

Panašus į šį filmą yra ir „Big Fisherman“, tik netoks didingas. Kai kurie šį filmą labai kritikuoja ir vadina net vulgarium, nes čia Petras ir kiti apaštalai yra atvaizduoti kaip paprasti žmonės, su savo kartais vulgaria kalba ir kitomis žmogiškomis silpnybėmis. Mums atrodo, kad tai kaip tik yra gerai, nes juk apaštalai toki ir buvo. Tik Kristaus mokslas ir Šv. Dvasios dovanos juos pakeitė.

Ir viename, ir kitame filme religija yra vaizduojama gražiai ir skoningai. Reikia pastebėti, kad niekur neparodomas Kristaus veidas. Tai yra labai protinga, nes joks artistas ir joks nugrimavimas negali tinkamai atvaizduoti dieviško Išganytojo veido.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Stasius Būdavas, RŪSTI SIENA. Apysaka. Išleido Rūta, 89 Napier St., Hamilton, Ont., Canada. 194 psl., kaina \$1.40.

UŽUOLANKA, 1960 sausis, nr. 29(1). Lietuvių išeivijos buities, dailės ir kultūros mėnesinis žurnalas. Redaguoja A. Vilainis - Šidlauskas, 6051 S. Ashland Ave., Chicago 36, Illinois.

SPORTAS, 1960 sausis, nr. 1(4). Dvimėnesinis Siaurės Amerikos lietuvių sporto laikraštis. Red. K. Čerkeliūnas, 66- 48, 75th St., Middle Village 79, Queens, N. Y.

Tėvynės Mylėtojų Dr-ja netrukus išleis monumentalų, gausiai iliustruotą, 1000 pusi. prašokantį veikalą —

LIETUVOS ŽEMIŲ APRAŠYMA,

kuriame bus atvaizduoti mūsų tėvynės miestai, miesteliai, kaimai, piliakalniai, upės, ežerai... Jį paruošė Bronius Kviklys su bendradarbių štabu.

Stokite į talkininkų eiles veikalui išleisti — paremdami auka arba iš anksto užsisakydami. Tokiu būdu galėsite pasididžiuoti, kad ir jūs buvote šio garbingo užsimojimo dalyvis! Kiekvieno, prisiuntusio \$10 arba daugiau, vardas bus įrašytas į garbės rėmėjų sąrašą toje knygoje. Prisiuntę \$7 kaip prenumeratą, gausite veikalą pigiau negu vėliau bus pardavinėjamas. Aukas ir prenumeratą siųskite šiuo adresu:

M. J. Kasparaitis, 1827 Linden Ave., Racine, Wis.

"LAIŠKAI LIETUVIAMS" 2345 WEST 56TH STREET CHICAGO 36, ILLINOIS

